

Załączniki do Uchwały

Zarządu Stowarzyszenia LGD „Ziemia Łowicka”

nr 19/Z/2022 z dnia 29 grudnia 2022 roku

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2015 – 2020

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania

„Ziemia Łowicka”

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się z w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało by się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Panu Prezesowi, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankietę.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Na terenie gmin zrzeszonych w stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka” w 2021 mieszkało 42836 osób. Było to 1132 osób mniej, niż w 2015 roku (spadek -3%). W tym samym czasie województwo łódzkie pomniejszyło się również o 3%.
- Procentowo udział osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD jest wyższy niż średnia województwa łódzkiego (59,4% w porównaniu do 57,9%). Dodatkowo w okresie 2015 – 2021 odsetek osób w wieku produkcyjnym na obszarze LSR zmniejsza się wolniej (-3%) niż w województwie (-6%).
- Obszar LGD zamieszkuje mniej seniorów niż przeciętnie w gminach województwa. Odsetek osób 65+ dla LGD wynosi 19,3%, dla łódzkiego 21,1%.
- O 53% (między rokiem 2015 a 2020, dla 2021 brak danych) zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze gmin LGD (wskaźnik na 10 tys. ludności). W województwie łódzkim spadek o 43%.
- Średnio w gminie, na obszarze Lokalnej Grupy Działania, funkcjonowało 716 podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności. To zdecydowanie mniej niż średnio w gminach województwa łódzkiego, 1115.
- Na obszarze LSR przeciętnie w każdej gminie jest więcej organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji (43 organizacje) niż w przeciętnej gminie województwa łódzkiego (37 organizacje).
- Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminach LGD na koniec 2021 roku wynosiła 650 osób. To o 708 osób mniej niż w 2015 roku (procentowy spadek -52%). W województwie łódzkim w latach 2015-2021 bezrobocie zmniejszyło się o 42%.
- W 2020 roku (brak danych za 2021) średnie dochody gmin zrzeszonych w LGD wynosiły 5457 złotych na mieszkańca i były niewiele niższe od średnich dochodów gmin województwa łódzkiego (5650 złotych na mieszkańca).
- Ponad połowa, 57% badanych uważa, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia. 24% twierdzi, że nie.
- Większość, bo 55% ankietowanych dostrzegła w ostatnich latach, od 2016, że warunki życia w gminie poprawiły się. Co trzeci badany (32%), uważa, że warunki życia się pogorszyły.
- Gminy zostały ocenione najlepiej pod względem infrastruktury drogowej (75% pozytywnych wskazań), infrastruktury i oferty sportowo – rekreacyjnej (63%) oraz identyfikacji mieszkańców z regionem (60%).
- 25% badanych zastanawia się nad zmianą miejsca zamieszkania. Najważniejszym powodem jest brak perspektyw zawodowych oraz trudny dostęp do instytucji kultury.

- Większość mieszkańców, 62%, korzystała z infrastruktury sfinansowanej ze środków unijnych, w tym 18% potwierdza, że często korzysta z tej infrastruktury.
- 65% mieszkańców potwierdza, że korzystało ze szkoleń, festynów, spotkań finansowanych ze środków unijnych. 31% nie korzystało, a 6% nie jest pewna.
- Zapytano mieszkańców uczestniczących w badaniu, na jakie projekty prowadzone w gminie, przeznaczyliby dodatkowe środki finansowe. Na pierwszym miejscu z 31% wskazań znalazła się infrastruktura społeczna, w tym świetlice, miejsca spotkań. Drugie miejsce z 27% odpowiedzi zajęły działania ułatwiające prowadzenie i rozwijanie działalności gospodarczej, a trzecie miejsce infrastruktura i oferta kulturalna (20% odpowiedzi).
- Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka” jest bardzo dobrze znaną organizacją. 89% mieszkańców obszaru LSR zna Stowarzyszenie.
- Biuro LGD zostało ocenione pozytywnie. 76% beneficjentów i wnioskodawców, którzy odpowiadali na ankietę oceniło funkcjonowanie Biura bardzo wysoko. Kolejne 24% wystawiło ocenę wysoką. Nikt z ankietowanych nie ocenił funkcjonowania LGD źle.
- 89% ankietowanych potwierdza, że nabory ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców, w tym 39% badanych twierdzi, że wpisywały się idealnie. Tylko 4% odpowiadających uważa, że nabory wniosków mijały się z potrzebami ludności.
- Niemal wszyscy (92%) ankietowani wnioskodawcy i beneficjenci uważają, że środki przeznaczone na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania.....	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne	6
3.4.	Pytania badawcze.....	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	14
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	14
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju	20
5.3.	Funkcjonowanie LGD.....	31
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	44
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	49
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	54
8.	Spis tabel i wykresów	56
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	59
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:.....	59
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	59
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD.....	60
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD.....	67
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego	75

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**.

Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analitycznej:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaki jest wpływ systemu zbierania i przekazywania informacji o wdrażaniu i monitoringu Urzędu Marszałkowskiego na sprawność funkcjonowania LGD?
- Jak LGD funkcjonowała w warunkach niepewności legislacyjnej?
- Czy długość procesu weryfikacji wniosków wpłynęła na planowe osiągnięcie wskaźników oraz na wizerunek LGD?
- Czy zasady realizacji projektów grantowych PROW spełniały kryteria prostoty i przyjazności finansowej dla LGD i realizatorów zadań?
- Czy brak standaryzacji procedur na poziomie województwa wpłynął na szybkość i jakość weryfikowania wniosków?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo

tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doborem próby, który jest faktycznie doborem przypadkowym, dodatkowo obciążonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 29 osób.

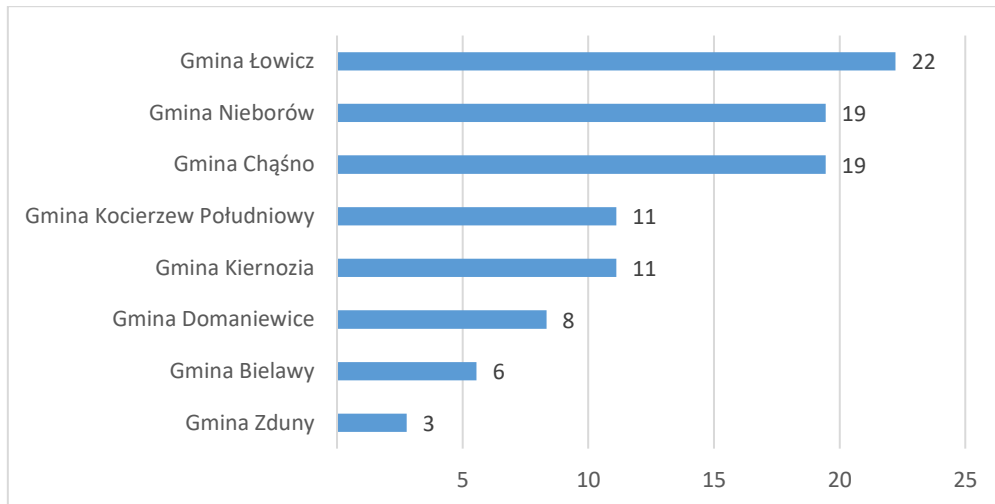
- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

łącznie przeprowadzono 156 ankiet. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 50 ankiet.

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin

Źródło: badania własne

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z dyrektorem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękomię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwi późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustro umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Na terenie gmin zrzeszonych w stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka” w 2021 mieszkało 42836 osób. Było to 1132 osób mniej, niż w 2015 roku (spadek -3%). W tym samym czasie województwo łódzkie pomniejszyło się o 3% ludności. Obszar LSR traci mieszkańców rok po roku. Od 95 osób do 251 rocznie. Najszybciej ubywa osób w gminie Bielawy (-5% w okresie 2015 – 2021) i w gminach Kiernozia i Kocierzew Południowy (po 5%). W największej gminie Nieborów (9353 ludności w 2021 roku) strata jest najwolniejsza (-1%). Najmniejsza gmina Chąsno (2876 osób) straciła w analizowanym okresie 3% ludności.

Tabela 1. Ludność ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	2493603	2485323	2476315	2466322	2454779	2437970	2416902
Bielawy	5605	5543	5454	5385	5325	5267	5203
Chąsno	2960	2949	2924	2919	2907	2912	2876
Domaniewice	4665	4659	4659	4664	4650	4653	4636
Kiernozia	3464	3462	3420	3408	3366	3339	3294
Kocierzew Południowy	4332	4317	4285	4249	4204	4179	4123
Łowicz	7646	7684	7706	7708	7710	7708	7724
Nieborów	9448	9401	9390	9396	9321	9357	9351
Zduny	5848	5809	5762	5693	5699	5672	5629
Suma LGD	43968	43824	43600	43422	43182	43087	42836

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Szczegółowe analizy przepływów ludności wskazują, że na obszarze Lokalnej Strategii Rozwoju mamy różne wzory migracyjne. Generalnie więcej ludności zmienia swoje miejsce zamieszkania na rejon poza obszarem gminy lub wyjeżdża zagranicę. Wyjątkiem był rok 2020, w którym saldo migracji ma dodatnią wartość (przyjechało do gmin LGD więcej osób niż z nich wyjechało). W przypadku dwóch gmin, wiejskiej Łowicz i Nieborów, więcej osób osiedla się na tych terenach niż wyjeżdża. W gminie Kocierzew Południowy rokrocznie od 2015 więcej osób wyjeżdża do innych miejsc w Polsce i zagranicą niż przyjeżdża. W 2021 roku średnio ponad 9 osób na 1000 mieszkańców.

Tabela 2. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na 1000 ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	b.d.	-0,57	-0,72	-0,75	-1,02	-0,68	-0,88
Bielawy		-2,33	-8,91	-4,26	0,37	-1,51	-3,45
Chąšno		-1,70	1,70	-2,06	0,00	5,50	-5,15
Domaniewice		-1,50	-0,86	0,43	1,08	2,80	-0,86
Kiernožia		-3,48	-3,48	0,29	-5,04	0,89	-5,12
Kocierzew Południowy		-5,31	-2,80	-3,04	-4,73	-3,80	-9,42
Łowicz		2,74	0,52	7,24	1,69	2,47	4,27
Nieborów		-1,91	0,75	0,53	-2,34	5,46	2,79
Zduny		-3,95	-5,87	-4,35	-4,05	-1,76	-5,71
Średnio LGD	b.d.	-2,18	-2,37	-0,65	-1,63	1,26	-2,83

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Procentowo udział osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD jest wyższy niż średnia województwa łódzkiego (59,4% w porównaniu do 57,9%). Dodatkowo w okresie 2015 – 2021 odsetek osób w wieku produkcyjnym zmniejsza się wolniej (-3%) niż w województwie (-6%). Najwięcej osób w wieku produkcyjnym zamieszkuje gminę Chąšno (60,6%), a najmniej Bielawy (58,9%).

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	61,4	60,7	60	59,4	58,8	58,3	57,9
Bielawy	60,6	60,1	60,2	59,9	59,6	59,2	58,9
Chąšno	62,1	62,1	62,1	61,4	61,3	61,1	60,6
Domaniewice	60,6	60,6	60,3	59,8	59,4	59,1	58,4
Kiernožia	60,7	60,2	60,2	60,1	60	59,5	59
Kocierzew Południowy	61	60,7	60,6	60,6	60,3	59,8	59,7
Łowicz	62,9	62,6	62,6	62,9	62,6	62,7	62,3
Nieborów	62,1	61,8	61,4	60,8	60,2	59,8	59,4
Zduny	59,5	59,1	58,8	58,6	57,6	57,2	56,9
Suma końcowa	61,2	60,9	60,8	60,5	60,1	59,8	59,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Obszar LGD zamieszkuje mniej seniorów niż przeciętnie w gminach województwa. Odsetek osób 65+ dla LGD wynosi 19,3%, dla łódzkiego 21,1%. Najwięcej seniorów zamieszkuje w gminie Bielawy (22,2%), a najmniej w gminie wiejskiej Łowicz (16,4%). Dynamika wskaźnika obciążenia demograficznego przyjmuje inne wartości dla poszczególnych gmin. Najszybciej osób najstarszych przybywa w gminie Kiernožia (+16% między 2015 a 2021 rokiem), a najwolniej w gminie Zduny (+6%). W całym województwie wskaźnik obciążenia demograficznego rośnie szybciej niż na obszarze działania LSR, +20% w porównaniu do 11%.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem)

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	17,6	18,3	18,9	19,5	20,1	20,7	21,1
Bielawy	20	20,5	21,1	21,4	21,6	21,7	22,2
Chąšno	17	17	17,3	17,9	18,1	18,4	18,5
Domaniewice	16,4	16,6	16,7	16,7	17,5	17,8	18
Kiernožia	18,2	18,4	18,8	19,7	20,1	20,8	21,1
Kocierzew Południowy	17	17,4	17,3	17,7	17,9	18,3	18,9
Łowicz	15	15,4	15,4	15,4	15,8	16,2	16,4
Nieborów	15,8	16,3	16,7	17,2	17,5	17,7	18
Zduny	20,3	20,8	20,7	21,1	21,5	21,8	21,5
Średnio LGD	17,5	17,8	18,0	18,4	18,8	19,1	19,3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

O 53% (między rokiem 2015 a 2020, dla 2021 brak danych) zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze gmin LGD (wskaźnik na 10 tys. ludności). W województwie łódzkim spadek o 43%. Najmniej takich osób jest w gminie Zduny (134 na 10 tys., spadek o 63% w skali 6 lat). W gminie Bielawy takich osób jest najwięcej (425 na 10 tys. Mieszkańców, spadek o 53% między 2015 a 2020). W gminach LGD jest średnio mniej beneficjentów pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców w porównaniu z województwem. W gminach objętych LSR jest takich osób 253 w porównaniu do 398 na 10 tysięcy ludności w województwie.

Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	704	639	563	533	452	398	b.d
Bielawy	906	741	718	559	514	425	
Chąšno	506	407	528	516	310	340	
Domaniewice	585	449	366	404	340	287	
Kiernožia	601	598	566	464	444	319	
Kocierzew Południowy	472	390	233	255	203	174	
Łowicz	501	340	263	209	205	171	
Nieborów	293	275	239	198	191	172	
Zduny	415	357	320	259	204	134	
Średnio LGD	535	445	404	358	301	253	b.d

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W LGD „Ziemia łowicka” funkcjonowało w 2021 roku 3137 podmiotów gospodarczych o 19% więcej niż w 2015 roku. W województwie łódzkim liczba podmiotów wrosła o 12%. Najwięcej przedsiębiorstw jest w gminie wiejskiej Łowicz (666 podmiotów), średni wzrost od 2015 roku

+ 25%. Najmniej podmiotów jest w gminie Chąšno (186), wzrost o 122% w porównaniu z 2015 rokiem. Najwolniej przybywa podmiotów w gminie Kiernożia, tylko 7% w skali sześciu lat.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	241462	243280	245855	247502	254322	261498	269581
Bielawy	284	292	302	320	336	347	351
Chąšno	152	158	151	156	164	172	186
Domaniewice	292	301	306	309	323	326	330
Kiernożia	219	219	211	210	219	231	235
Kocierzew Południowy	222	225	222	236	254	270	269
Łowicz	534	552	551	575	613	640	666
Nieborów	581	605	614	637	650	670	694
Zduny	360	364	354	356	365	385	406
Suma LGD	2644	2716	2711	2799	2924	3041	3137

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Średnio w gminie, na obszarze Lokalnej Grupy Działania, funkcjonowało 716 podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności. To zdecydowanie mniej niż średnio w gminach województwa łódzkiego, 1115. Najwięcej wpisanych podmiotów jest w wiejskiej gminie Łowicz, 862 podmioty ze wzrostem +23% w okresie 6 lat. Najszybciej liczba podmiotów wpisanych do REGON rośnie w gminie Bielawy, +33%, a najwolniej w gminie Kiernożia, +14%.

Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	968	979	993	1004	1036	1073	1115
Bielawy	507	527	554	594	631	659	675
Chąšno	514	536	516	534	564	591	647
Domaniewice	626	646	657	663	695	701	712
Kiernożia	632	633	617	616	651	692	713
Kocierzew Południowy	512	521	518	555	604	646	652
Łowicz	698	718	715	746	795	830	862
Nieborów	615	644	654	678	697	716	742
Zduny	616	627	614	625	640	679	721
Średnio LGD	590	607	606	626	660	689	716

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze LSR przeciętnie w każdej gminie jest więcej organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji (43 organizacje) niż w przeciętnej gminie województwa łódzkiego (37

organizacje). Dynamika wzrostu liczby organizacji na obszarze LST jest zbliżona jak całym województwie. W okresie 2015 – 2015 to odpowiednio 11% i 12% wzrostu. Najwięcej organizacji jest w gminie Kocierzew Południowy, 53 organizacje, a najmniej w gminie Domaniewice, 30.

Tabela 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	33	35	36	34	35	36	37
Bielawy	43	43	46	43	43	44	42
Chąšno	47	47	48	48	52	52	52
Domaniewice	28	28	28	28	28	30	30
Kiernozia	40	43	44	47	48	51	52
Kocierzew Południowy	46	49	49	52	52	50	53
Łowicz	43	43	42	39	39	39	40
Nieborów	25	29	29	29	32	31	31
Zduny	39	40	42	42	42	44	46
Średnio LGD	39	40	41	41	42	43	43

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminach LGD na koniec 2021 roku wynosiła 650 osób. To o 708 osób mniej niż w 2015 roku (procentowy spadek -52%). W województwie łódzkim w latach 2015-2021 bezrobocie zmniejszyło się o 42%. Najszybciej bezrobocie w ostatnich 6 latach spadało w gminie Zduny (-58%), a najwolniej w gminie Chąšno (-41%).

Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	109510	91041	72662	66036	58722	67812	60902
Bielawy	193	169	126	118	88	117	85
Chąšno	78	80	70	64	57	63	46
Domaniewice	169	115	83	87	86	84	78
Kiernozia	105	110	65	63	48	68	55
Kocierzew Południowy	77	82	60	60	45	48	38
Łowicz	234	219	169	161	142	168	123
Nieborów	312	288	225	194	169	189	145
Zduny	190	156	112	96	86	101	80
Suma LGD	1358	1219	910	843	721	838	650

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Średnio w gminach LGD w 2021 roku udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 2,5%, to relatywnie sporo mniej niż w województwie łódzkim, 4,4%. Największy odsetek bezrobotnych jest w gminie Domanowice 2,9%, a najmniejszy w gminie Kocierzew Południowy, 1,5%. Obszar funkcjonowania LSR ma zdecydowanie lepsze wskaźniki relatywnego bezrobocia niż województwo łódzkie. Między gminami współpracującymi w Lokalnej Grupie Działania nie ma zbyt dużych różnic i na przestrzeni ostatnich lat liczba osób bez pracy w wartościach bezwzględnych oraz w wartościach relatywnych jest poniżej trendów wojewódzkich.

Tabela 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach)

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	7,2	6	4,9	4,5	4,1	4,8	4,4
Bielawy	5,7	5,1	3,8	3,7	2,8	3,8	2,8
Chąšno	4,2	4,4	3,9	3,6	3,2	3,5	2,6
Domaniewice	6	4,1	3	3,1	3,1	3,1	2,9
Kiernozia	5	5,3	3,2	3,1	2,4	3,4	2,8
Kocierzew Południowy	2,9	3,1	2,3	2,3	1,8	1,9	1,5
Łowicz	4,9	4,6	3,5	3,3	2,9	3,5	2,6
Nieborów	5,3	5	3,9	3,4	3	3,4	2,6
Zduny	5,5	4,5	3,3	2,9	2,6	3,1	2,5
Średnio LGD	4,9	4,5	3,4	3,2	2,7	3,2	2,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Według danych GUS suma miejsc noclegowych na obszarze oddziaływania LGD w lipcu 2021 roku wynosiła 324 i była o 91% wyższa niż w 2015 roku. Na zmiany w turystyce w ostatnich latach miała bez wątpienia wpływ pandemia, która wydaje się nie wywarła negatywnych zmian na obszarze LSR. Według danych GUS miejsca noclegowe są wyłącznie w dwóch gminach, Nieborów oraz Bielawy.

Tabela 11. Miejsca noclegowe w lipcu

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	23128	23186	22210	23369	24153	21821	21781
Bielawy	40	72	64	64	70	70	70
Chąšno	0	0	0	0	0	0	0
Domaniewice	0	0	0	0	0	0	0
Kiernozia	0	0	0	0	0	0	0
Kocierzew Południowy	0	0	0	0	0	0	0
Łowicz	0	0	0	0	0	0	0
Nieborów	130	132	130	121	151	134	254
Zduny	0	0	0	0	0	0	0
Suma LGD	170	204	194	185	221	204	324

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2020 roku (brak danych za 2021) średnie dochody gmin zrzeszonych w LGD wynosiły 5457 złotych na mieszkańca i były wyższe od średnich dochodów gmin województwa łódzkiego, 5650 złotych na mieszkańca. Najbogatsza gmina w 2020 per capita to Kiernozia 5953 złotych, a najniższy dochód na mieszkańca notuje Nieborów, 5058 złotych. W latach 2015 – 2021 dochody gmin LGD zwiększyły się o 70%, a średnie dochody gmin LGD województwa łódzkiego o 66%.

Tabela 12. Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu na jednego mieszkańca (w złotych)

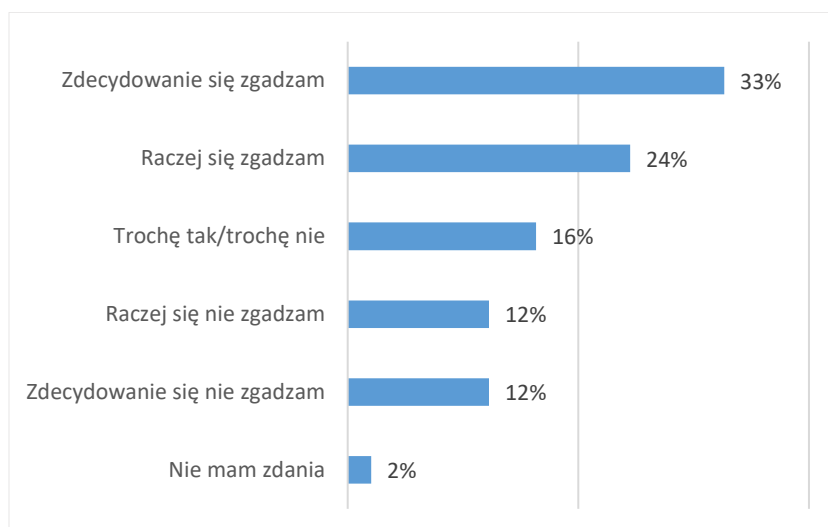
Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	3394	3923	4283	4644	5219	5650	6427,02
Bielawy	3372	3653	3844	4529	4741	5276	
Chąsno	2826	3440	3956	4113	5061	5492	
Domaniewice	3400	3371	3948	4217	4917	5175	
Kiernozia	3061	3630	3970	4175	5479	5953	
Kocierzew Południowy	3296	3328	3684	4081	4556	5264	
Łowicz	3437	3607	3764	4235	5438	5741	
Nieborów	2788	3189	3571	3852	4794	5080	
Zduny	3437	3188	3484	3861	4580	5677	
Średnio LGD	3202	3426	3778	4133	4946	5457	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

Ponad połowa, 57% badanych uważa, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia. 24% twierdzi, że nie. 16% odpowiadających nie wie, czy gmina jest dobrym, czy złym miejscem do życia. Dodatkowo 2% wybrało odpowiedź, „nie ma zdania”.

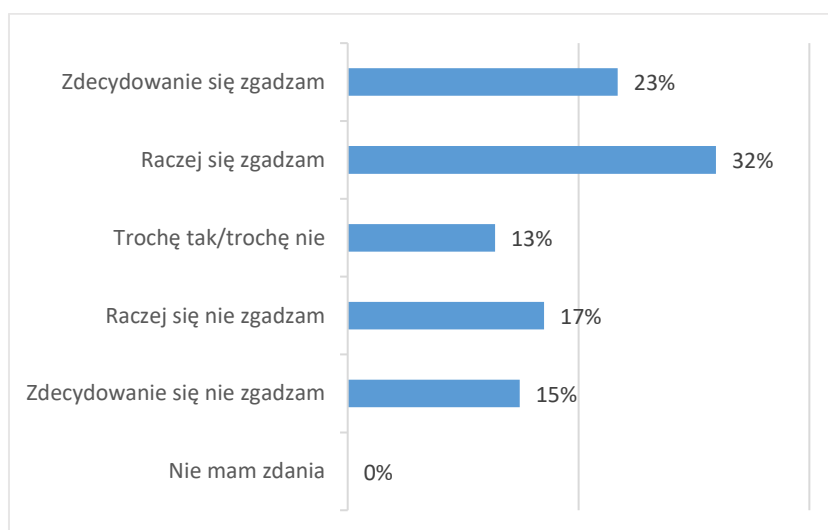
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Źródło: badania własne

Większość, bo 55% ankietowanych dostrzegła w ostatnich latach, od 2016, że warunki życia w gminie poprawiły się. Co trzeci badany (32%), uważa, że warunki życia się pogorszyły. 22% osób, które uczestniczyły w badaniu uważa, że trochę się poprawiły, a trochę nie poprawiły.

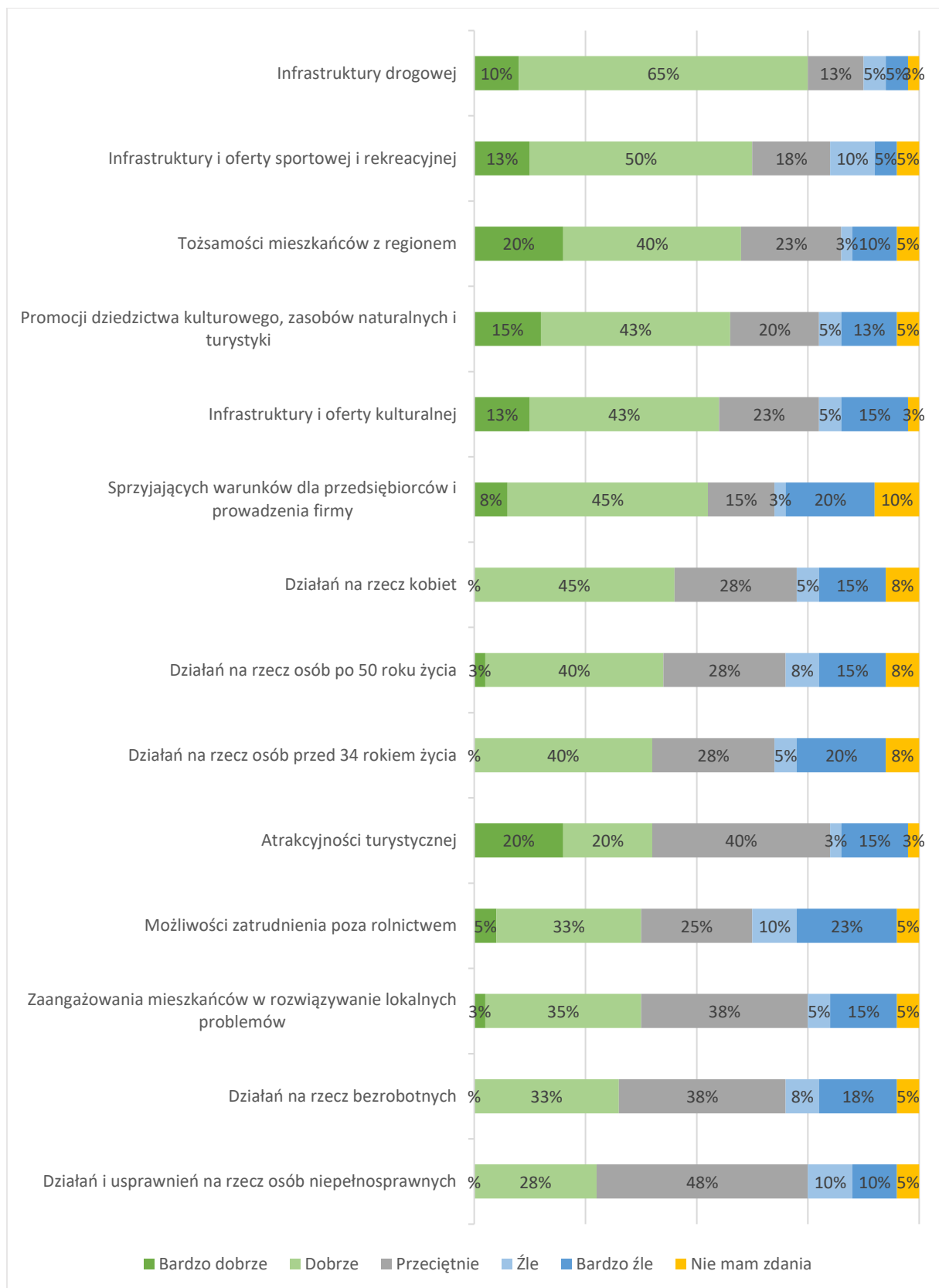
Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Badani zostali poproszeni o ocenę swojej gminy na kilkunastu wymiarach. Zbiorcze wyniki pokazują, że gminy zostały ocenione dobrze. Każdy z ocenianych wymiarów uzyskał więcej ocen pozytywnych niż negatywnych. Gminy zostały ocenione najlepiej pod względem infrastruktury drogowej (75% pozytywnych wskazań), infrastruktury i oferty sportowo – rekreacyjnej (63%) oraz identyfikacji mieszkańców z regionem (60%). Najwięcej negatywnych ocen przypisano możliwościom znalezienia pracy poza rolnictwem (33% negatywnych wskazań), działania na rzecz bezrobotnych (25%) oraz sprzyjających warunków do prowadzenia firmy (23% negatywnych odpowiedzi).

Wykres 4. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

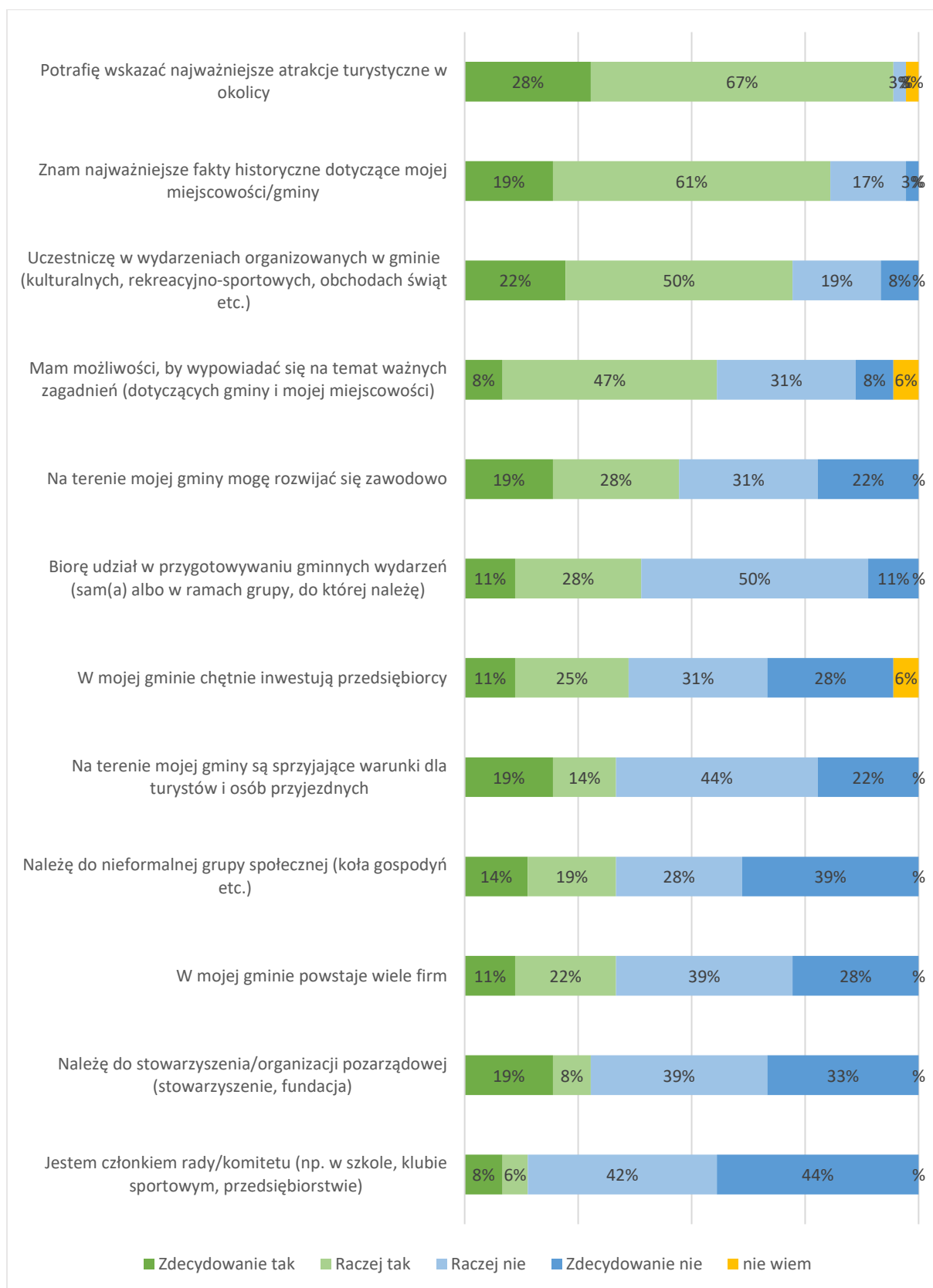

Źródło: badania własne

W kolejnym pytaniu próbowano opisać poziom zaangażowania społecznego i partycypacji społecznej, co pozwoli pośrednio na ocenę kapitału społecznego. 95% badanych potrafi wskazać atrakcje turystyczne okolicy. 80% zna najważniejsze fakty historyczne związane z regionem. W wydarzeniach organizowanych w gminie bierze udział 72% ankietowanych, ale tylko około połowy z tych osób, 39%, przyznaje, że bierze udział w ich przygotowaniu. Ponad połowa, 55% wie, że ma możliwość wypowiadać się na temat ważnych zagadnień na temat gminy. Nie więcej niż co trzeci mieszkaniec potwierdza, że należy do jakichkolwiek rad (14%), stowarzyszeń (27%), nieformalnych grup jak Koła Gospodyń Wiejskich (34%). Co trzecia osoba (33%) przyznaje że w gminie powstaje wiele firm, a 36%, że chętnie inwestują przedsiębiorcy. Więcej, bo 47% badanych mówi, że może rozwijać się zawodowo.

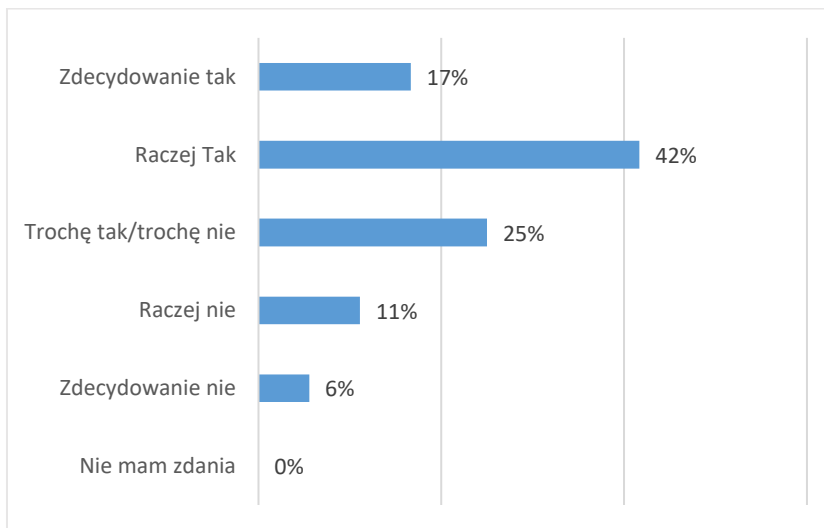
Wykres 5. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Źródło: badania własne

59% ankietowanych jest zadowolonych z życia w gminie. Relatywnie nieliczni, bo 17%, nie są zadowoleni. 25% badanych odpowiedziało, że trochę jest zadowolona, a trochę nie.

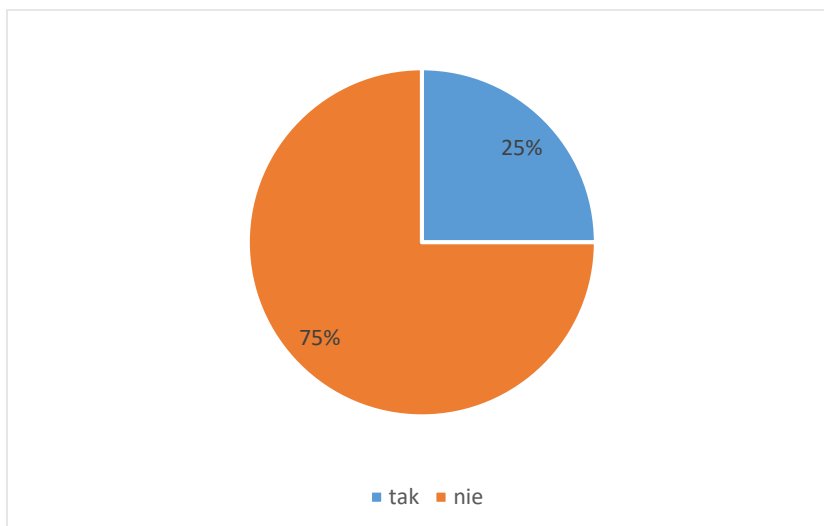
Wykres 6. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Źródło: badania własne

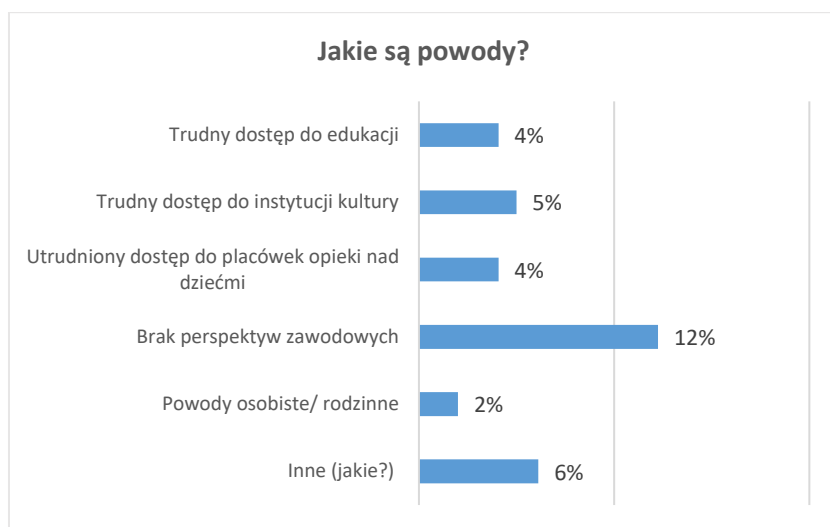
25% badanych zastanawia się nad zmianą miejsca zamieszkania. Najważniejszym powodem jest brak perspektyw zawodowych oraz trudny dostęp do instytucji kultury.

Wykres 7. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

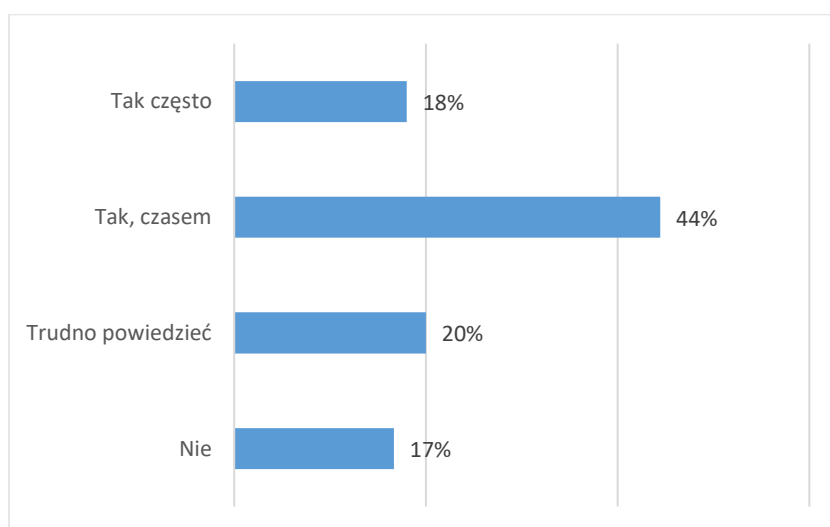
Wykres 8. Jakie są powody zmiany miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

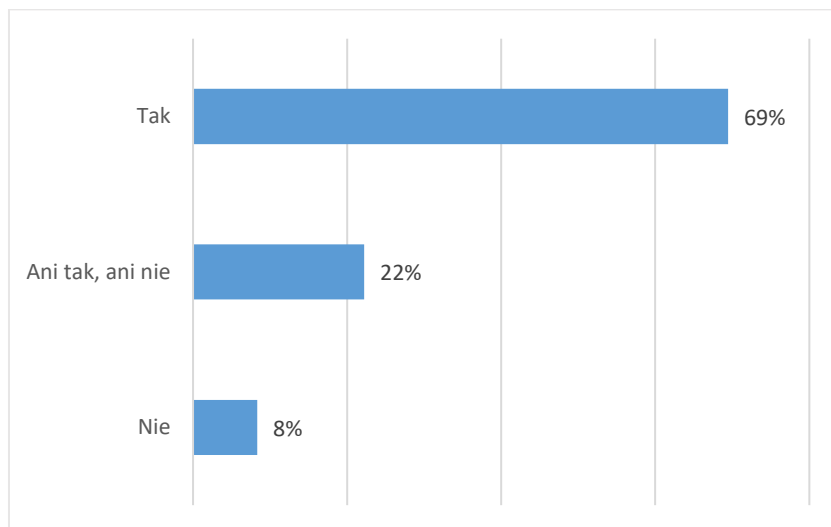
Większość mieszkańców, 62%, korzystała z infrastruktury sfinansowanej ze środków unijnych, w tym 18% potwierdza, że często korzysta z tej infrastruktury. Dość dużo, bo 17% nie korzystało z tych obiektów. 20% nie jest pewna czy korzystała, czy nie korzystała. Zdaniem 69% badanych mieszkańcy są zainteresowani rozwojem projektów infrastrukturalnych. Tylko 8% jest przeciwnego zdania. 22% ankietowanych nie jest pewna czy mieszkańcy są zainteresowani rozwojem projektów infrastrukturalnych.

Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

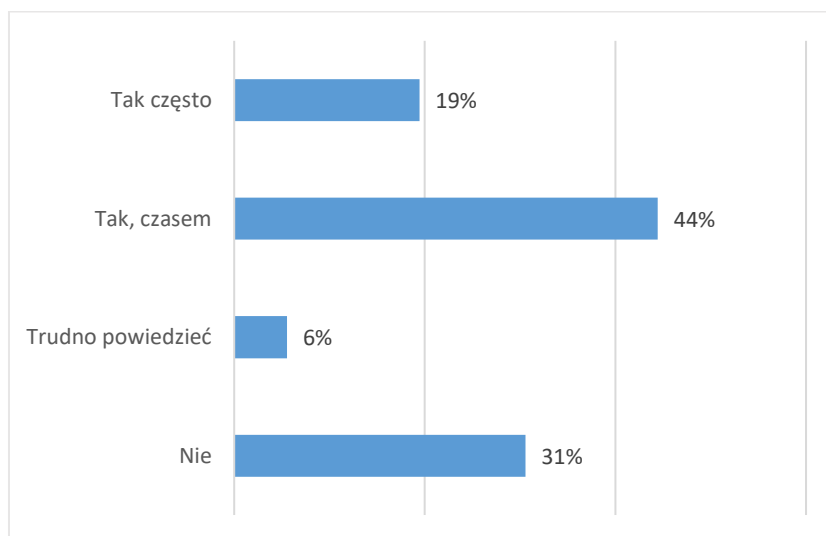
Wykres 10. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

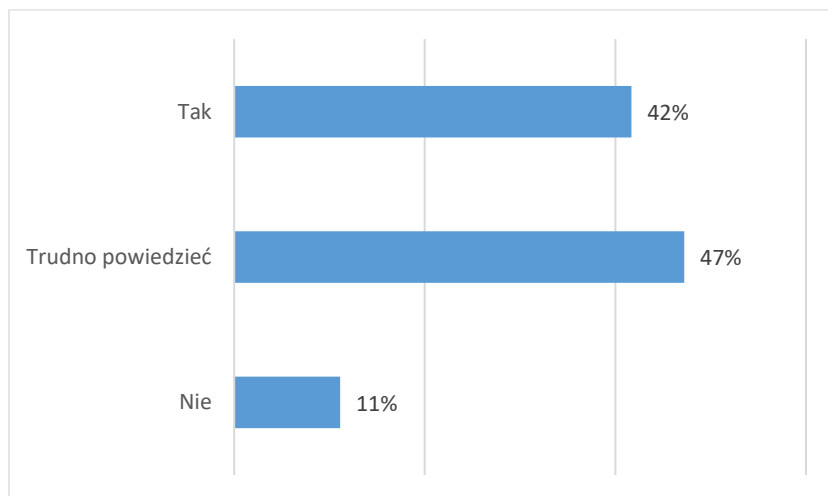
65% mieszkańców potwierdza, że korzystało ze szkoleń, festynów, spotkań finansowanych ze środków unijnych. 31% nie korzystało, a 6% nie jest pewna. Niemal połowa badanych, 42% przyznaje, że takie projekty interesują mieszkańców. 11% odpowiada, że szkolenia, festyny, spotkania finansowane z Unii nie interesują mieszkańców. Duża grupa, 47%, nie ma zdania w tej sprawie, co z pewnością związane jest z promocją tych wydarzeń i komunikacją korzyści z takich spotkań.

Wykres 11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

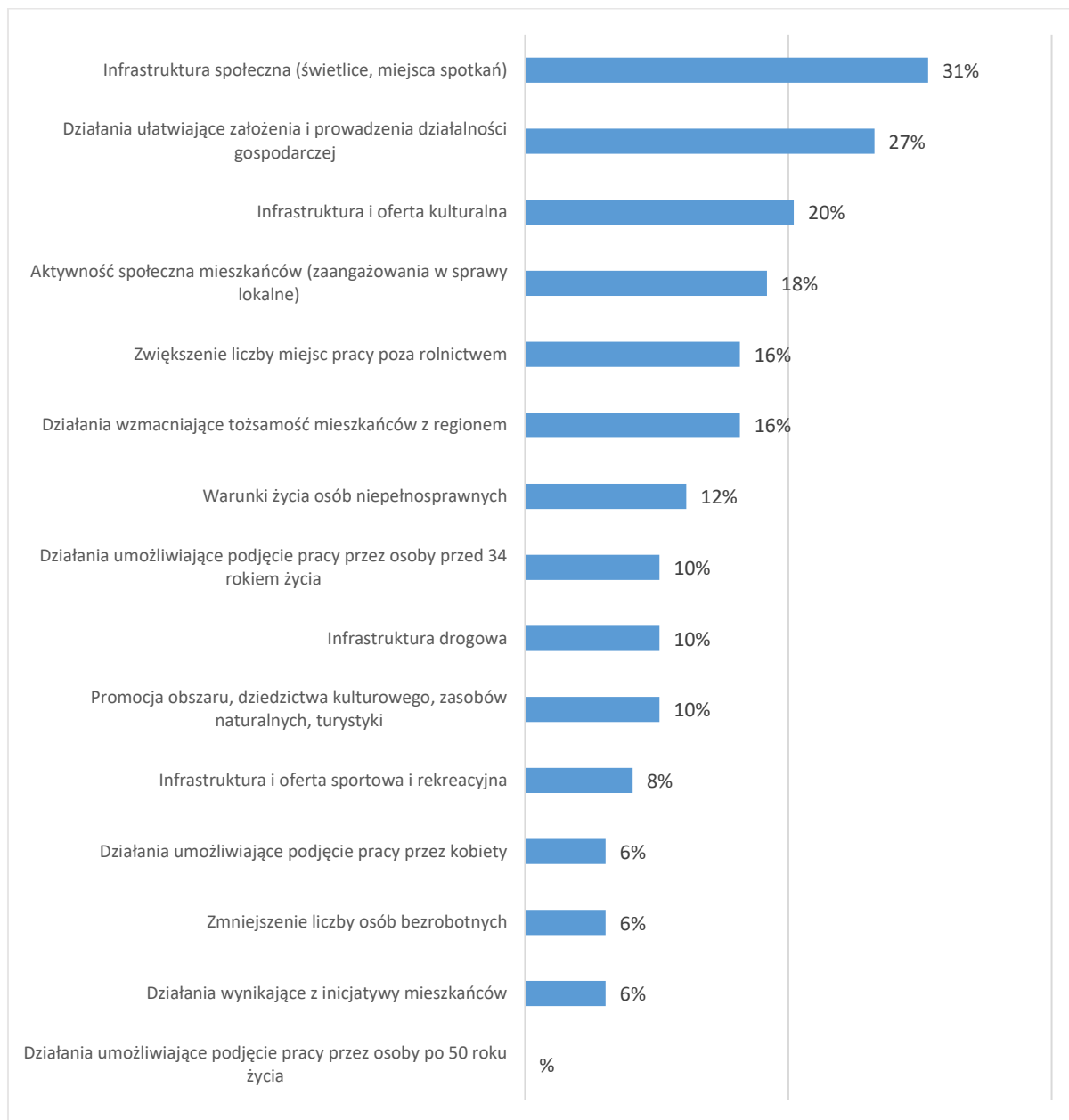
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

Zapytano mieszkańców uczestniczących w badaniu, na jakie projekty prowadzone w gminie, przeznaczyliby dodatkowe środki finansowe. Na pierwszym miejscu z 31% wskazań znalazła się infrastruktura społeczna, w tym świetlice, miejsca spotkań. Drugie miejsce z 27% odpowiedzi zajęły działania ułatwiające prowadzenie i rozwijanie działalności gospodarczej, a trzecie miejsce infrastruktura i oferta kulturalna (20% odpowiedzi). Najmniej wskazań zebrały działania na rzecz osób po 50 roku życia (0 wskazań) oraz po 6% działania odpowiadające na inicjatywy mieszkańców, działania zmniejszające liczbę bezrobotnych i działania ułatwiające podjęcie pracy przez kobiety.

Wykres 13. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

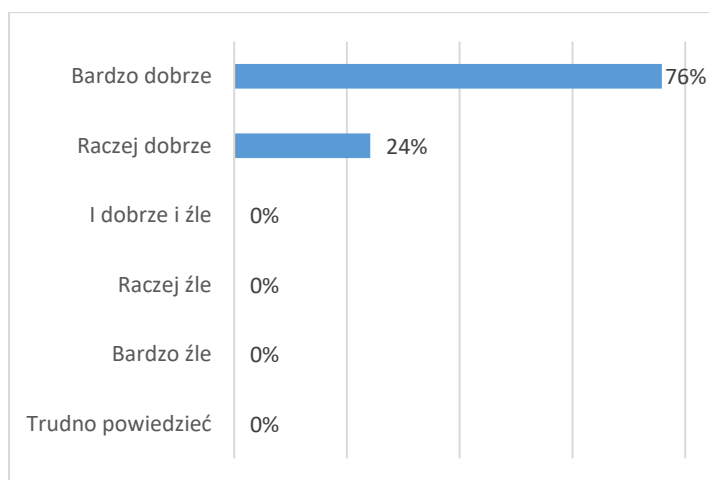
Źródło: badania własne

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Biuro LGD zostało ocenione pozytywnie. 76% beneficjentów i wnioskodawców, którzy odpowiadali na ankietę oceniło funkcjonowanie Biura bardzo wysoko. Kolejne 24% wystawiło ocenę wysoką. Nikt z ankietowanych nie ocenił funkcjonowania LGD źle.

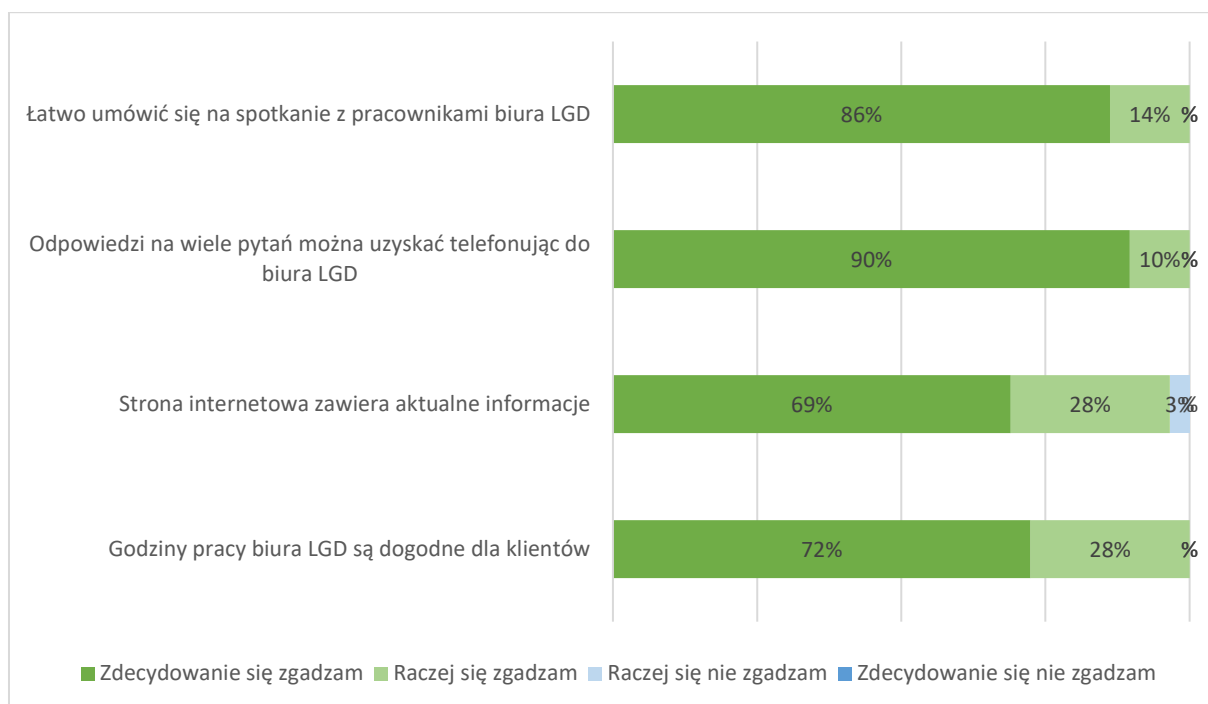
Wykres 14. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Źródło: badania własne

Szczegółowa ocena Biura LGD pokazuje, że klienci najwyżej cenią możliwość kontaktu telefonicznego i w ten sposób uzyskania wsparcia (90%). 86% wnioskodawców i beneficjentów potwierdza, że łatwo umówić się z pracownikami biura. Relatywnie najmniej bardzo wysokich ocen zbiera strona internetowa Stowarzyszenia. Aktualność zawartych tam informacji bardzo wysoko oceniło 69% badanych. Godziny pracy Biura są dla 72% zdecydowanie odpowiednie. Warto podkreślić, że ocen negatywnych w tym pytaniu było zaledwie kilka, a badani wybierali między oceną wysoką a bardzo wysoką.

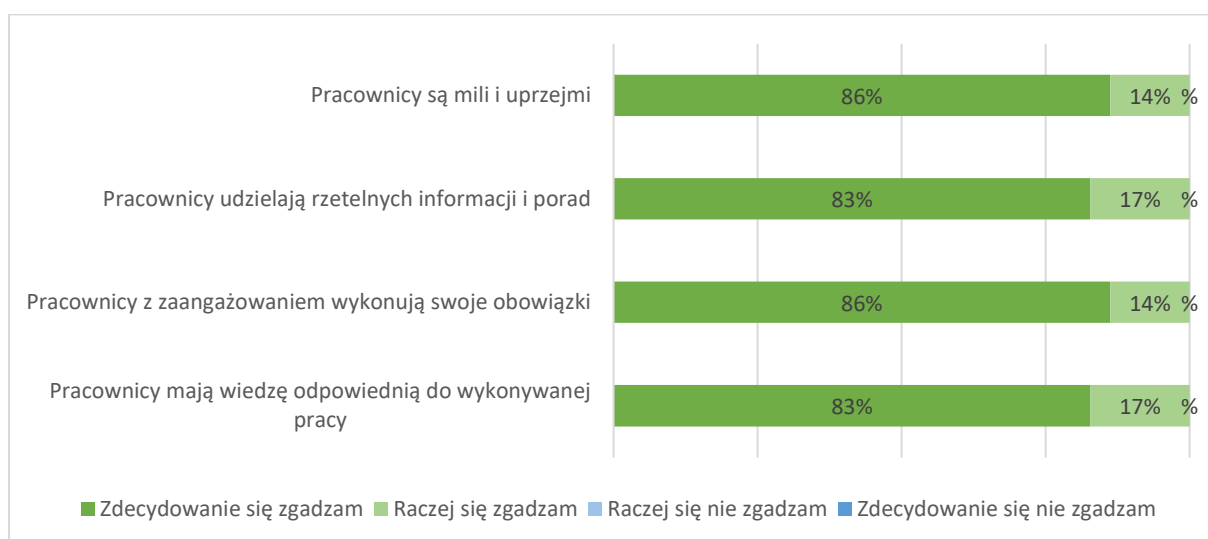
Wykres 15. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Pracownicy Biura LGD zostali również ocenieni bardzo wysoko. Każdy z ocenianych wymiarów uzyskał ponad 80% ocen bardzo wysokich. Brak ocen negatywnych. Najwięcej ocen bardzo wysokich zebrały stwierdzenia: pracownicy są mili i uprzejmi oraz pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki (po 86% odpowiedzi bardzo wysokich).

Wykres 16. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

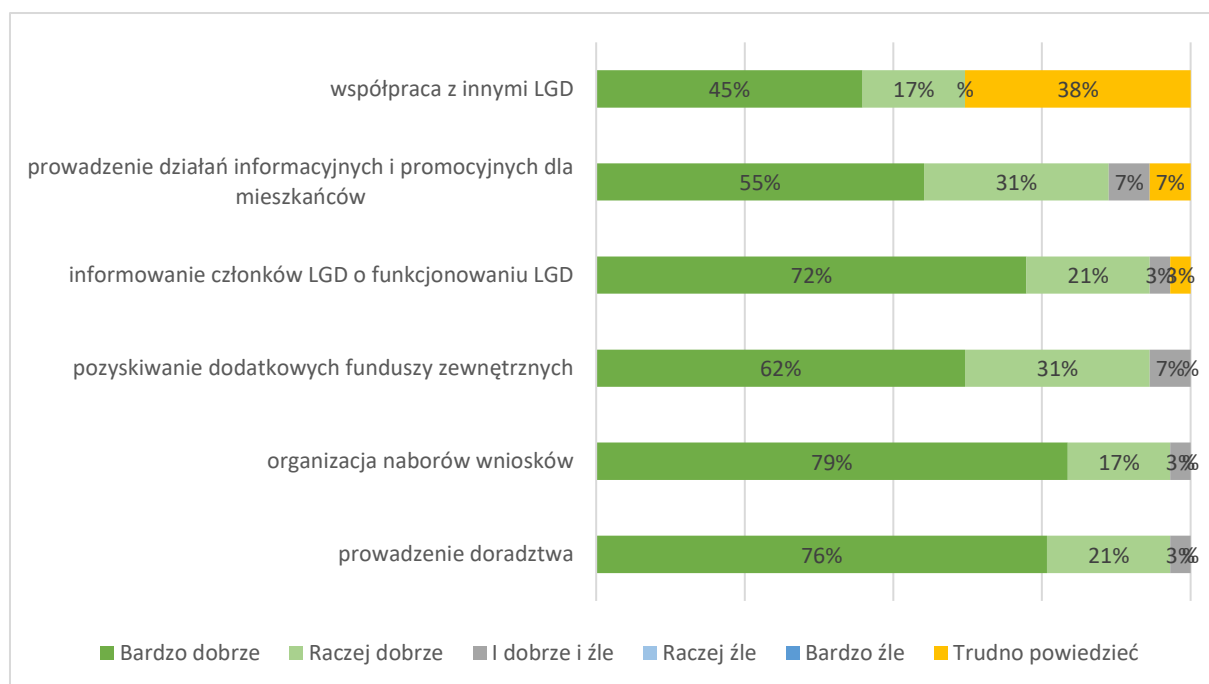

Źródło: badania własne

Szczegółowy zakres działań realizowanych przez Biuro LGD również zyskał bardzo dużo ocen pozytywnych (co najmniej 45% ocen bardzo dobrych). Najwięcej najwyższych ocen przypisano organizacji naboru wniosków (79% ocen bardzo wysokich). Doradztwo zebrało niewiele mniej (76% ocen) a informowanie członków LGD o funkcjonowaniu Stowarzyszenia (72% bardzo dobrych ocen). Badani oceniając współpracę z innymi LGD relatywnie często wybierali odpowiedzi „trudno powiedzieć”, 38% wskazań. Przepuszczalnie ten obszar aktywności jest najmniej znany wnioskodawcom i beneficjentom.

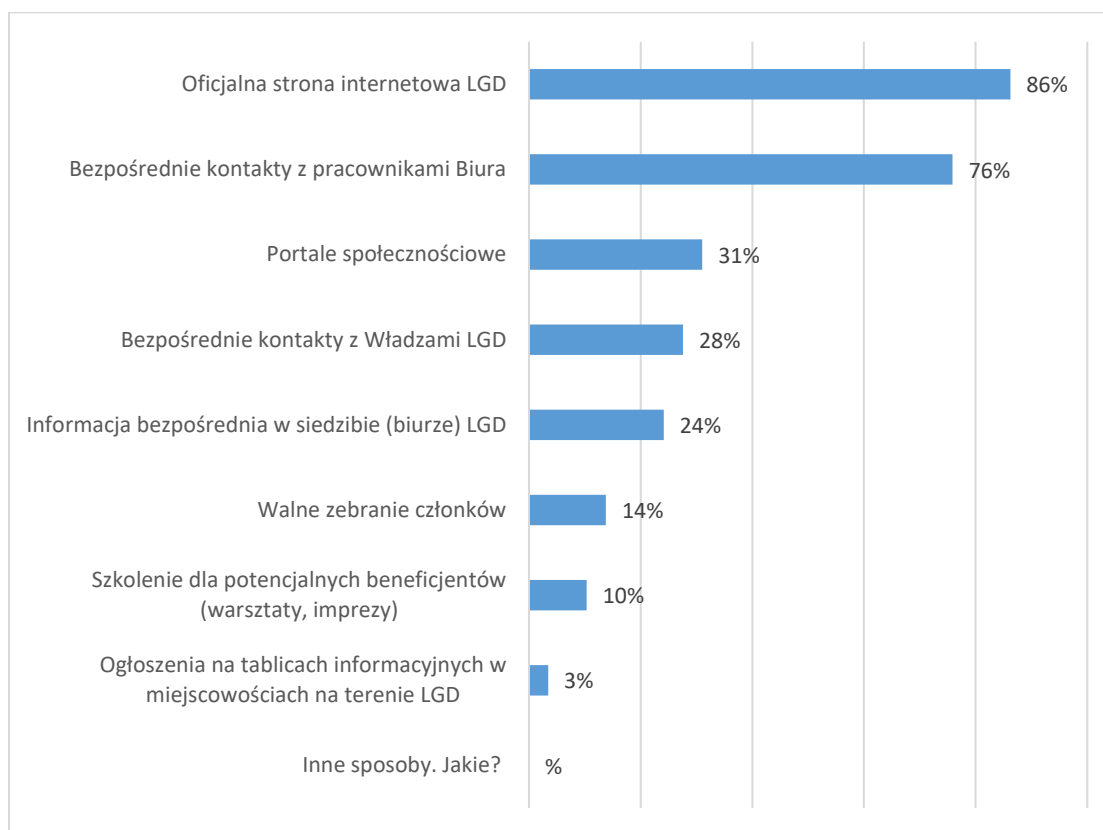
Wykres 17. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Źródło: badania własne

Najczęściej wykorzystywanym źródłem informacji o LGD jest oficjalna strona internetowa stowarzyszenia (86% wskazań) i bezpośrednie kontakty z pracownikami biura (76%). Rzadko informacje o stowarzyszeniu pozyskiwane są ze szkoleń, ogłoszeń na tablicach informacyjnych oraz ze spotkań WZC.

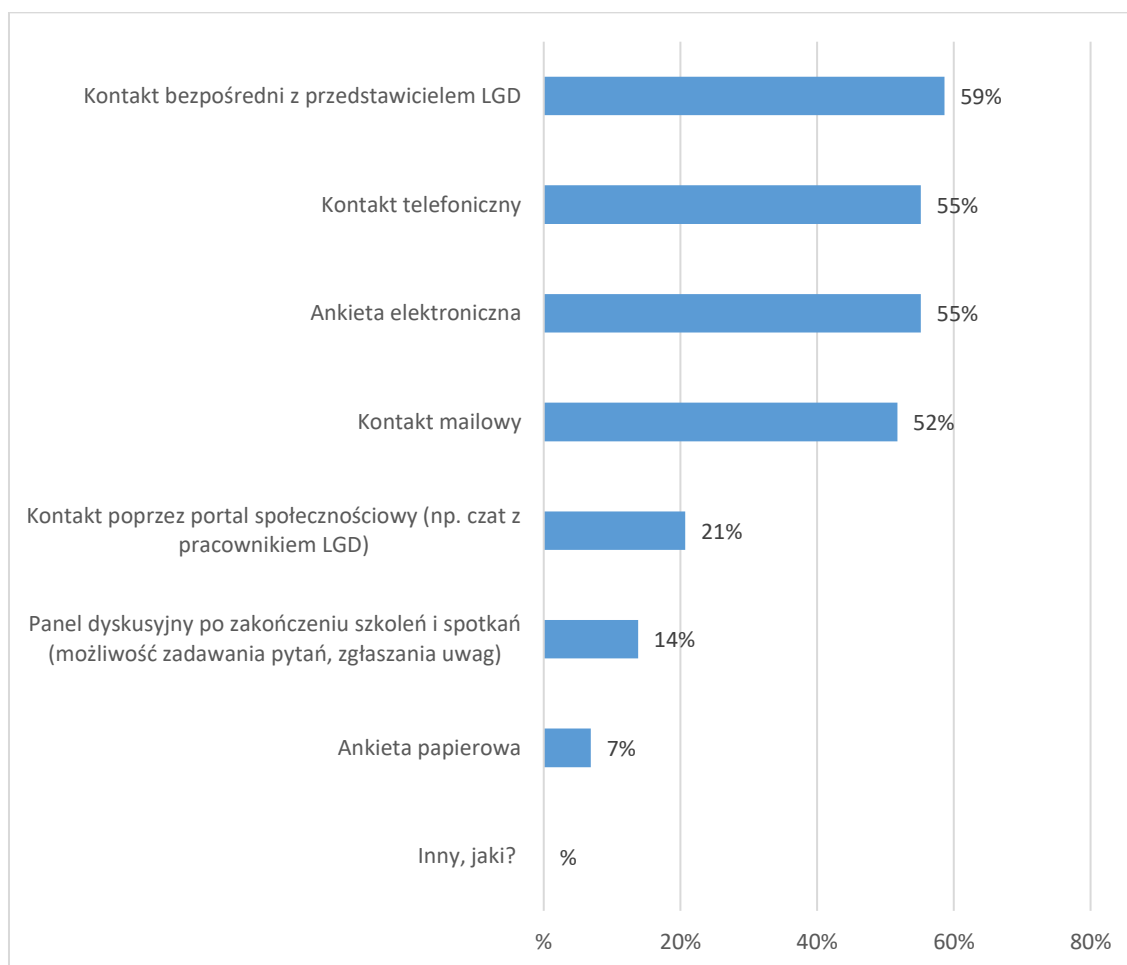
Wykres 18. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Ankietowani wskazali kilka, najlepszych ich zdaniem, kanały komunikacji zwrotnej od społeczności lokalnej do Lokalnej Grupy Działania. Wszystkie propozycje zebrały ponad 50% wskazań. Są to w kolejności: bezpośredni kontakt z przedstawicielem LGD, kontakt telefoniczny, ankieta elektroniczna i kontakt mailowy. Najmniejszą popularnością cieszy się ankieta papierowa lub panel dyskusyjny po szkoleniach.

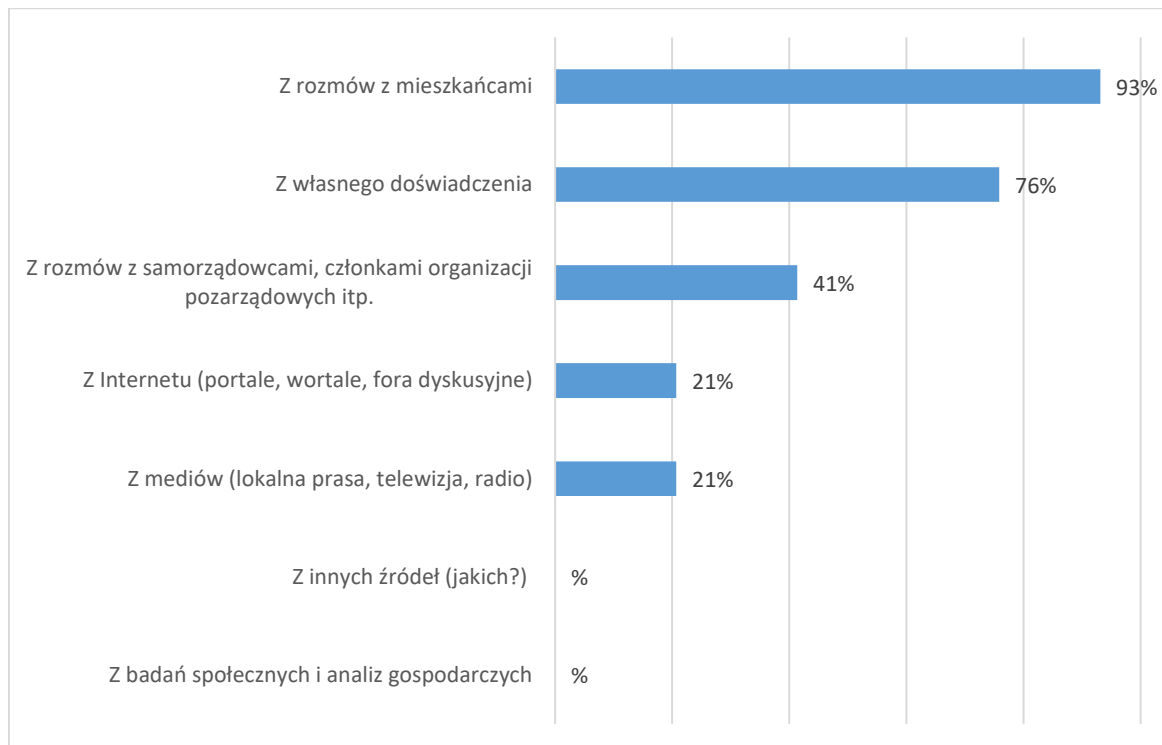
Wykres 19. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Informację o potrzebach mieszkańców beneficjenci i wnioskodawcy czerpią przede wszystkim z rozmów z mieszkańcami i własnego doświadczenia. Tak odpowiada odpowiednio 93% i 76% respondentów. Rozmowy z samorządowcami są źródłem informacji o potrzebach dla 41% odpowiadających. Media lokalne lub ogólnie internet to źródło informacji dla 21% badanych.

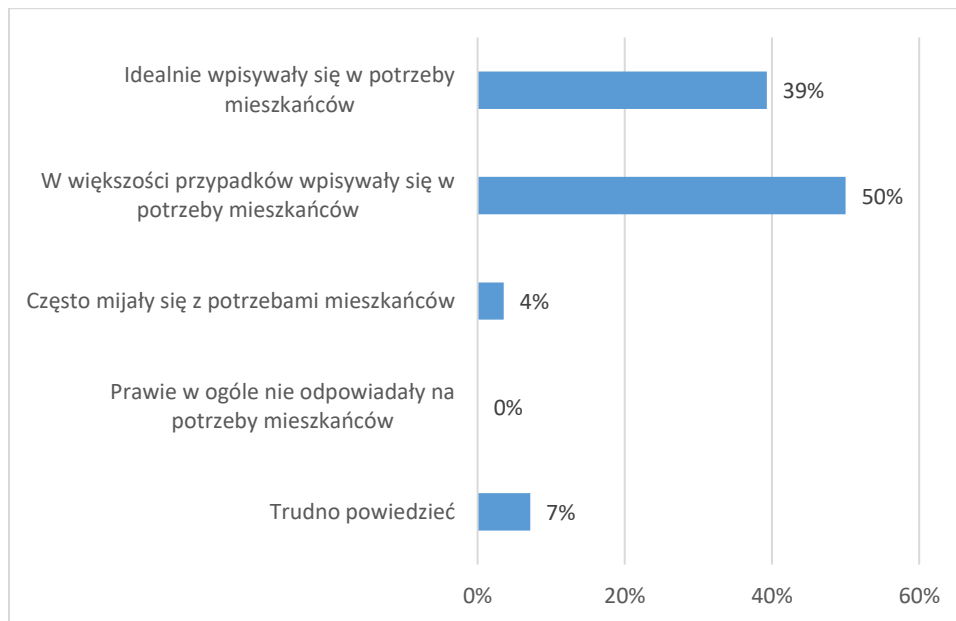
Wykres 20. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

89% ankietowanych potwierdza, że nabory ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców, w tym 39% badanych twierdzi, że wpisywały się idealnie. Tylko 4% odpowiadających uważa, że nabory wniosków miały się z potrzebami ludności. 7% uczestników badania nie wiedziało jak powinna ocenić nabory wniosków i wybrała odpowiedź „trudno powiedzieć”.

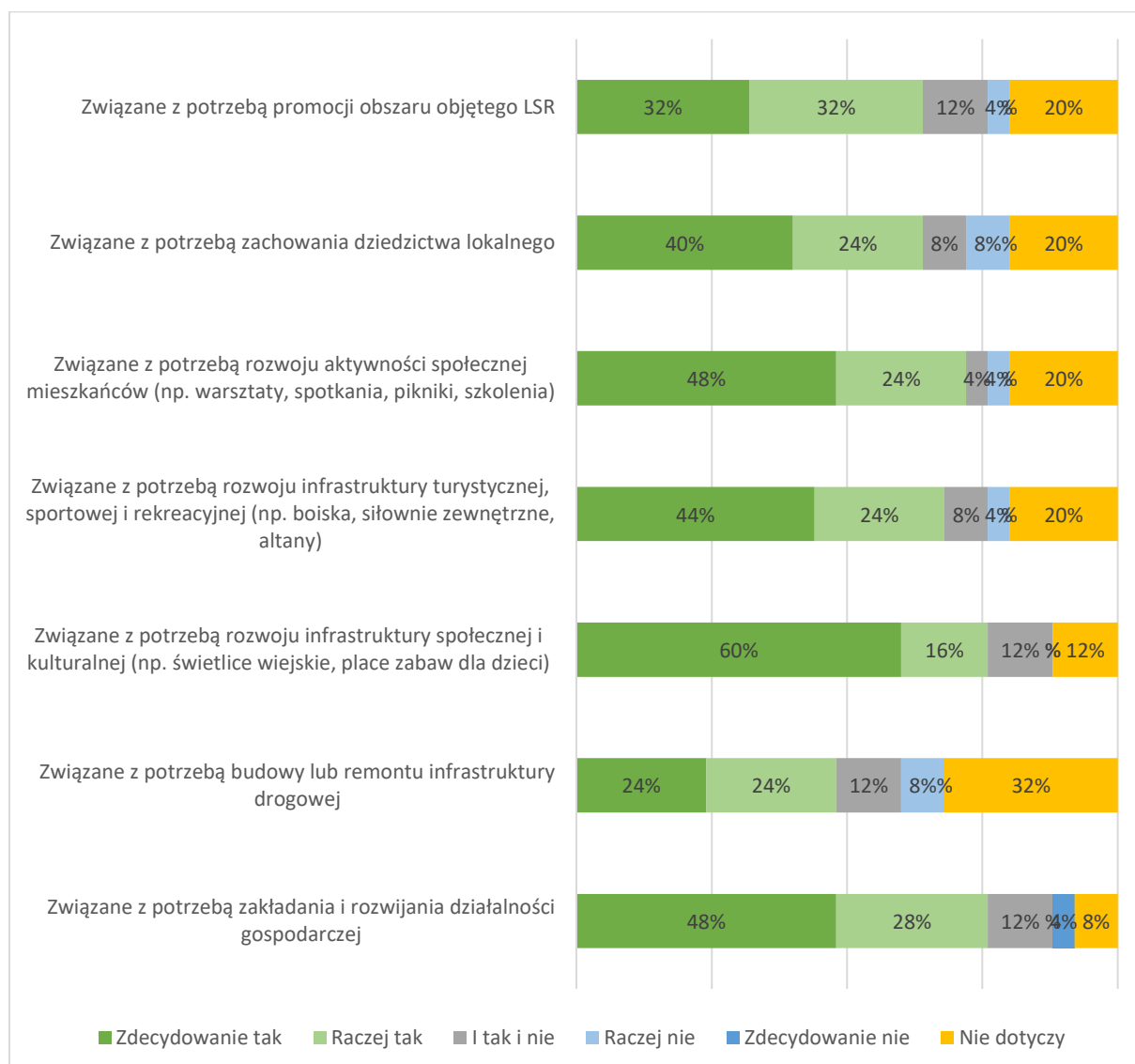
Wykres 21. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

W opinii badanych nabory wniosków zdecydowanie pomagają w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Najwięcej odpowiedzi twierdzących było przypisywanych rozwijaniu infrastruktury społecznej i kulturalnej, a także zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej (po 76% odpowiedzi twierdzących). Najmniej, choć to niemal połowa odpowiadających, (48%) twierdzi, że nabory wniosków pomagały w poprawie infrastruktury drogowej. W tym przypadku musimy podkreślić, że na obszarze LSR infrastruktura drogowa jest bardzo rozwinięta i dobrej jakości, a co za tym idzie nie jest wysoko na liście potrzeb mieszkańców.

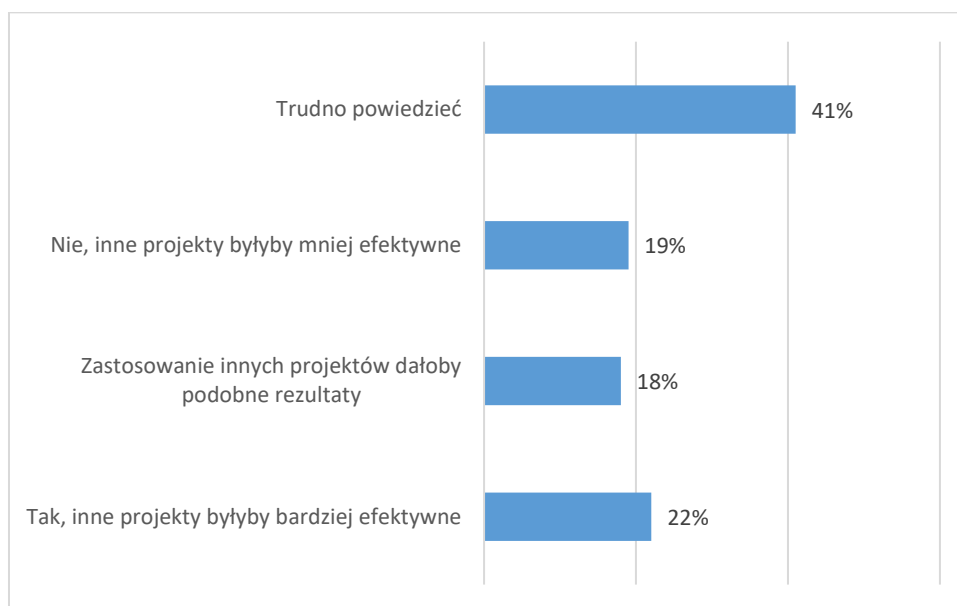
Wykres 22. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą?

Źródło: badania własne

Respondenci nie wiedzą, czy projekty LGD „Ziemia łowicka” mogłyby być przeprowadzone przez kogoś innego z zachowaniem dotychczasowej jakości. 41% udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć” na pytanie czy za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty. 18% uważa, że zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty. 19% uważa, że inne projekty nie byłyby bardziej efektywne. A 22% wprost twierdzi, że inne projekty dałyby lepsze rezultaty.

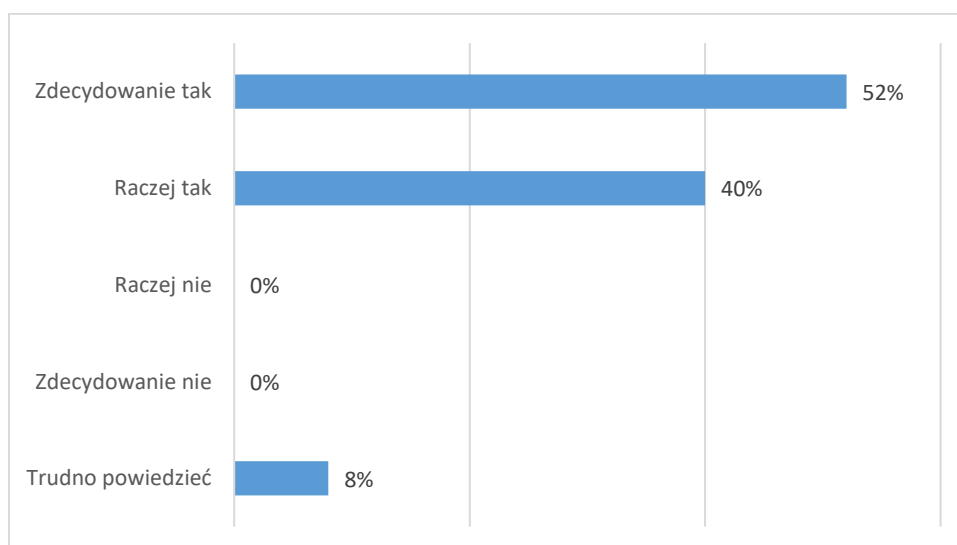
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Niemal wszyscy (92%) ankietowani wnioskodawcy i beneficjenci uważają, że środki przeznaczone na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie. Nie było osób, które miałyby zdanie przeciwne, a 8% nie wiedziało, czy środki zostały wydane z korzyścią dla społeczności.

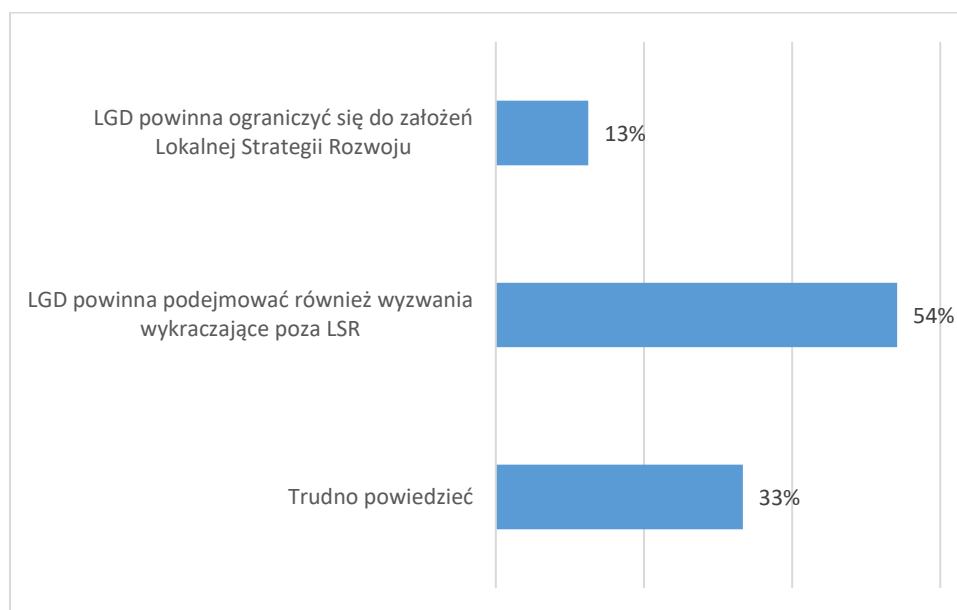
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

Ponad połowa badanych (54%) twierdzi, że Lokalna Grupa Działania powinna podejmować również działania wykraczające poza ramy strategii lokalnej. 13% twierdzi, że Stowarzyszenie powinno skoncentrować się na założeniach LSR. 33% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGD

łącznie od 2016 do marca 2022 na podstawie dostępnych wniosków o płatność, LGD „Ziemia łowicka” przeprowadziła 870 konsultacji doradczych, w tym 625 w Biurze LGD, 231 telefonicznych i 14 konsultacji dla beneficjentów. Wg danych LGD w latach 2019 – 2021 przeprowadzono 196 konsultacji doradczych dotyczących przedsiębiorczości (119 na podejmowanie działalności i 77 na rozwijanie).

Po zakończonym doradztwie przeprowadzana jest ankieta ewaluacyjna. Wyniki ankiet potwierdzają bardzo wysokie oceny wystawiane zarówno osobom doradzającym jak i osiąganym korzyści z doradztwa. Wnioskodawcy szczególnie cenią wsparcie w wypełnianiu wniosku.

Warto podkreślić, że w opinii Stowarzyszenia im więcej wnioskodawca kontaktuje się z LGD (nawet poza oficjalnym procesem doradztwa) tym wnioski są lepiej napisane i nie wymagają poprawek. Jest to o tyle ważne, że „wnioski składane na ostatnią chwilę” wymagają poprawek,

co powoduje, że wnioskodawcy rezygnują i nie dochodzi do podpisania umowy. Takie podejście wnioskodawców wpływa bardzo negatywnie na realizację założonych celów, choć liczba wniosków, które odpadły stanowi niewielki odsetek wszystkich złożonych projektów.

Lokalna Grupa Działania odpowiadając na te potrzeby docenia wnioskodawców, którzy wcześniej kontaktują się z Stowarzyszeniem, dając dodatkowe punkty, jeśli są składane fiszki, czyli wstępny projekt przed złożeniem wniosku. Analizując poziom wdrożenia LSR oraz ilość podpisanych i realizowanych operacji należy uznać, że zastosowane metody są optymalnym rozwiązaniem.

Tabela 13. Doradztwo w liczbach

Rodzaj konsultacji	Podejmowanie Działalności Gospodarczej			Rozwijanie Działalności Gospodarczej			Podsumowanie	
	Rok 2019	Rok 2020	Rok - do maja 2021	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021 - do maja 2021	Podejmowanie Działalności Gospodarczej	Rozwijanie Działalności Gospodarczej
Konsultacje telefoniczne	10	27	12	6	26	12	49	44
Konsultacje w biurze	50	15	5	24	7	2	70	33
Złożone fiszki projektowe	28	16	7	4	10	8	51	22
Złożone wnioski	17	0	10	9	0	9	27	18

Źródło: dane LGD

Plan komunikacji i plan szkoleń

Poczynając od 2016 w każdym półroczu LGD prowadziła jedno duże działanie komunikacyjne. Początkowo dużo uwagi poświęcano poinformowaniu potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach projektów, które będą miały największe szanse wsparcia. Następnie koncentrowano się na uzyskaniu informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie. Stowarzyszenie nie zapomniało o informowaniu społeczności o efektach podejmowanych działań.

W latach 2016 – 2021 odbyło się 14 szkoleń dla organów decyzyjnych. W szkoleniach wzięło udział 120 osób co w przeliczeniu na osobodni daje wartość 280 osobodni szkoleniowych.

Szkolenia dla pracowników LGD i organów zarządzających Stowarzyszeniem dotyczyło procedur oceny i kryteriów wyboru operacji oraz zasad wypełniania wniosków o przyznanie pomocy. Szkolenia dotyczyły zarówno regularnych programów jak i wniosków grantowych.

Szkolenia obejmowały dostęp do informacji publicznych oraz ochronę danych osobowych. Beneficjentów i wnioskodawców szkolono z zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ciekawą inicjatywą były szkolenia związane z ekologią: „Lokalne działania dla poprawy klimatu - co organizacje mogą zrobić i jak się przygotowywać?” oraz szkolenia dotyczące innowacji społecznych, w tym prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego lub edukacyjnego.

Tabela 14. Szkolenia na podstawie Wniosku o płatność

			Wartość miernika osiągnięta w związku z realizacją poprzednich części operacji	Wartość miernika osiągnięta w ramach realizacji danej części operacji	Wartość miernika (ogółem) osiągnięta w związku z realizacją operacji
<i>Realizacja wykonanego planu szkoleń dla członków organu decyzyjnego i pracowników biur LGD</i>	<i>Szkolenia członków organu decyzyjnego</i>	szt.	6,00	0,00	6,00
<i>Doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji LSR poprzez:</i>	<i>Szkolenia</i>	szt.	10,00	0,00	10,00

Źródło: dane LGD

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

W latach 2015 – 2021 Zarząd spotkał się 54 razy. Rada obradowała 17 razy między 2016 a 2021. Walne Zgromadzenie Członków między 2015 a 2021 zebrało się 13 razy.

Tabela 15. Spotkania organów LGD

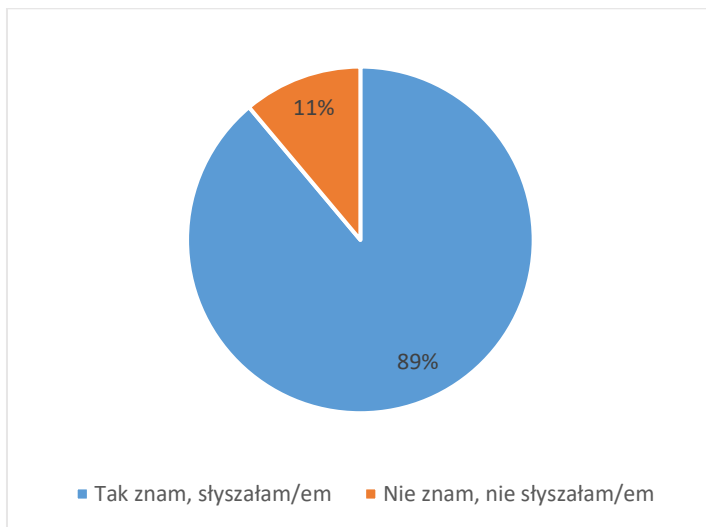
	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2015	8		2
2016	7	1	1
2017	10	3	3
2018	9	4	2
2019	6	3	2
2020	8	2	1
2021	6	4	2
suma	54	17	13

Źródło: dane LGD

Rozpoznawalność LGD

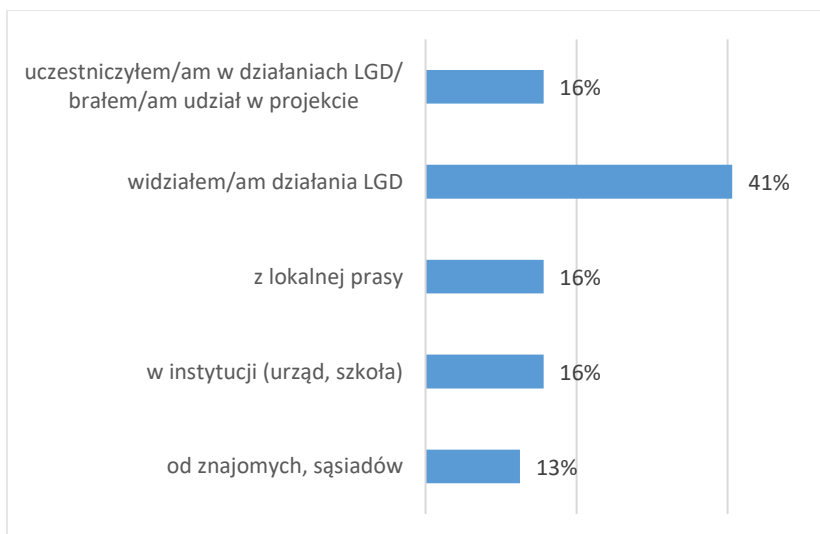
Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka” jest bardzo dobrze znaną organizacją. 89% mieszkańców obszaru LSR zna Stowarzyszenie. 41%, dowiedziało się o stowarzyszeniu obserwując prace Lokalnej Grupy Działania, a 16% wprost uczestniczyło w tych działaniach. Dodatkowo 16% odpowiadających dowiedziało się z instytucji (szkoła, urząd) lub lokalnej prasy.

Wykres 26. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania „Ziemia Łowicka?”

Źródło: badania własne

Wykres 27. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Źródło: badania własne

Inne działania LGD

Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka” poza projektami PROW przeprowadziła kilkadziesiąt projektów grantowych prowadzonego Ośrodka Działaj Lokalnie w tym przeciwdziałające negatywnym skutkom pandemii, np. „Razem przeciw izolacji” OSP w Kompinie czy „Zielony zakątek antydotum na covid19” przeprowadzony przez OSP w Zabostowie Dużym.

Wspierano również inicjatywy, które pozwalały istniejącym organizacjom lepiej wypełniać swoje role, OSP w Dzierzgowie „Na fantomach trenujemy ludzkie życie ratujemy”.

Przed pandemią w latach 2018 i 2019 dofinansowano kilkanaście projektów, które w swoich celach miały integrację mieszkańców i budowę tożsamości lokalnej, np. „Tradycja społecznością silna” OSP w Przemysłowie lub „Wspólnie i pysznie - integracyjne warsztaty robienia pizzy” prowadzone przez KGW Razem dla gminy Chąšno.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

Realizacja rzeczowa postępuje w odpowiedni sposób. Zdecydowana większość przedsięwzięć została zakończona i rozliczona. Niemniej z końcem 2021 roku pozostały jeszcze kilka wskaźników do osiągnięcia. Ogłoszone i przeprowadzone w 2022 roku nabory grantowe oraz nabór na podejmowanie działalności gospodarczej pozwoli, z dużym prawdopodobieństwem, na zrealizowanie wskaźników. Do przeprowadzenia pozostają jeszcze projekty współpracy.

Tabela 16. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
1.1.1 Rozwój obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne	Liczba nowych/rozbudowanych/zmodernizowanych/doposażonych obiektów społeczno - kulturalnych	Sztuka	25	76	48
1.1.2 Zagospodarowanie terenów wokół obiektów pełniących funkcje społeczno kulturalne.	Liczba zagospodarowanych terenów wokół obiektów społeczno- kulturalnych	Sztuka	10	10	10

1.1.3 Rozwój infrastruktury technicznej	Liczba nowej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury technicznej	Sztuka	1	100	100
1.1.4 Rozwój infrastruktury kulturalno-edukacyjnej	Liczba nowych/ rozbudowanych/ zmodernizowanych/ doposażonych obiektów oświatowo- edukacyjnych	Sztuka	4	100	100
1.2.1 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	Liczba nowych/ rozbudowanych/ zmodernizowanych/ doposażonych obiektów rekreacyjnych	Sztuka	4	100	100
1.2.2 Inicjatywy o charakterze rekreacyjno-sportowym	Liczba wspartych organizacji/podmiotów	Sztuka	12	50	50
1.2.3 Podniesienie świadomości prozdrowotnej i pro sportowej, poprzez stworzenie warunków do propagowania zdrowego i sportowego trybu życia mieszkańców terenu LGD	Liczba inicjatyw na rzecz podnoszenia świadomości prozdrowotnej i pro sportowej	Sztuka	5	100	100
2.1.1 Podnoszenie wiedzy i kompetencji mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości (w tym innowacyjności)	Liczba szkoleń w zakresie przedsiębiorczości	Szkolenie	4	175	175
2.1.2 Działania nakierowane na podejmowanie działalności gospodarczej.	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Operacja	46	73,91	67,39
2.1.2 Działania nakierowane na rozwijanie działalności gospodarczej.	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Operacja	16	81,25	62,5
2.2.1 Organizacja spotkań integracyjno – aktywizacyjnych, wspieranie partycypacji społeczności lokalnej	Liczba zorganizowanych spotkań	Spotkanie	4	100	100
2.2.2 Wspieranie działalności organizacji pozarządowych na rzecz zidentyfikowanych grup defaworyzowanych	Liczba projektów na rzecz grup defaworyzowanych	Projekt	4	50	50
2.3.1 Podnoszenie poziomu kompetencji i wiedzy rolników oraz producentów rolno- spożywczych w zakresie nowoczesnych/ innowacyjnych rozwiązań.	Liczba zorganizowanych szkoleń	Szkolenie	4	75	75

3.1.1 Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	Liczba nowych/ rozbudowanych/ zmodernizowanych obiektów	Obiekt	4	100	100
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	3	75	75
3.1.2 Inicjatywy podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców terenu LGD	Liczba podjętych inicjatyw	sztuka	5	100	100
3.2.1 Organizacja imprez/ uroczystości/ wydarzeń wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej oraz na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego	Liczba zorganizowanych wydarzeń/ imprez/ uroczystości	Wydarzenie/ uroczystość/ impreza/ sztuka	16	87,5	81,25
3.2.2 Modernizacja infrastruktury dziedzictwa regionu (w tym obiektów świeckich i sakralnych).	Liczba zmodernizowanych obiektów	Obiekt /sztuka	3	100	100
3.2.3 Doposażenie funkcjonujących na terenie LGD zespołów ludowych/ organizacji pozarządowych/ stowarzyszeń działających na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego	Liczba doposażonych organizacji	Organizacja/sztuka	4	100	100
3.3.1. Działania/ inicjatywy promujące lokalne produkty/ dziedzictwo kulturowo-historyczne oraz walory turystyczne obszaru LGD	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Inicjatywa/ działania	2	50	50
	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	3	100	33,33

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Postęp finansowy odpowiada realizacji rzeczowej. W związku z przyznaniem dodatkowych funduszy LGD zwiększyła alokację na podejmowanie działalności gospodarczej oraz na infrastrukturę. Spowodowało to konieczność ogłoszenia nowych naborów i wybranie wniosków. Sprawność działania LGD i doświadczenie pracowników pozwalają optymistycznie patrzeć na możliwość wydatkowania funduszy na czas. Czynniki, które mogą to utrudnić są zmiany gospodarcze, na czele z inflacją. Wydłużające się terminy rozpatrywania wniosków w Urzędzie Marszałkowskim powodują niekorzystną sytuację wśród wnioskodawców. Ceny

produktów i usług wznoszą w takim tempie, że niektórzy z beneficjentów mogą zrezygnować z realizacji operacji nawet po podpisaniu umowy.

Tabela 17. Postęp finansowy – stan na 31.12.2021 r.

	wypłacone	zakontraktowane	pozostałe do realizacji
1.1.1 Rozwój obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne.	548 389 zł	288 543 zł	563 069 zł
1.1.2 Zagospodarowanie terenów wokół obiektów pełniących funkcje społeczno kulturalne.	20 000 zł	0 zł	292 720 zł
1.1.3 Rozwój infrastruktury technicznej	29 000 zł	0 zł	0 zł
1.1.4 Rozwój infrastruktury kulturalno-edukacyjnej	256 861 zł	26 155 zł	0 zł
1.2.1 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	260 868 zł	21 800 zł	0 zł
1.2.2 Inicjatywy o charakterze rekreacyjno-sportowym	140 757 zł	73 710 zł	327 002 zł
1.2.3 Podniesienie świadomości prozdrowotnej i prosportowej, poprzez stworzenie warunków do propagowania zdrowego i sportowego trybu życia mieszkańców terenu LGD	74 979 zł	21 zł	0 zł
2.1.1 Podnoszenie wiedzy i kompetencji mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości (w tym innowacyjności) Aktywizacja	1 100 zł	0 zł	6 900 zł
2.1.2 Działania nakierowane na podejmowanie działalności gospodarczej.	1 520 000 zł	180 000 zł	600 000 zł
2.1.2 Działania nakierowane na rozwijanie działalności gospodarczej.	814 877 zł	320 718 zł	249 405 zł
2.2.1 Organizacja spotkań integracyjno – aktywizacyjnych, wspieranie partycypacji społeczności lokalnej - Aktywizacja	10 340 zł	0 zł	0 zł
2.2.2 Wspieranie działalności organizacji pozarządowych na rzecz zidentyfikowanych grup defaworyzowanych Aktywizacja	4 000 zł	0 zł	0 zł
2.3.1 Podnoszenie poziomu kompetencji i wiedzy rolników oraz producentów rolno- spożywczych w zakresie nowoczesnych/ innowacyjnych rozwiązań. Aktywizacja	5 000 zł	0 zł	3 000 zł
3.1.1 Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	299 978 zł	9 190 zł	0 zł
3.1.1 Liczba zrealizowanych projektów współpracy - Współpraca	258 000 zł	0 zł	374 400 zł
3.1.2 Inicjatywy podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców terenu LGD	74 321 zł	62 zł	0 zł
3.2.1 Organizacja imprez/ uroczystości/ wydarzeń wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej oraz na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego.	354 723 zł	6 073 zł	126 864 zł
3.2.2 Modernizacja infrastruktury dziedzictwa regionu (w tym obiektów świeckich i sakralnych).	215 000 zł	299 zł	0 zł

3.2.3 Doposażenie funkcjonujących na terenie LGD zespołów ludowych/ organizacji pozarządowych/ stowarzyszeń działających na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego	104 998 zł	0 zł	0 zł
3.3.1 Działania/ inicjatywy promujące lokalne produkty/ dziedzictwo kulturowo- historyczne oraz walory turystyczne obszaru LGD. Liczba zrealizowanych projektów współpracy Współpraca	27 000 zł	0 zł	120 000 zł
3.3.1 Działania/ inicjatywy promujące lokalne produkty/ dziedzictwo kulturowo- historyczne oraz walory turystyczne obszaru LGD. Liczba podmiotów działających w sferze kultury, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	49 459 zł	115 579 zł	0 zł

Źródło: dane LGD

Opis projektów współpracy

Stowarzyszenie przeprowadziło trzy projekty współpracy wspólnie z polskimi LGD. Jeden projekt międzynarodowy jest w fazie podpisywania umowy.

Pierwszy projekt współpracy, rozpoczęty w 2018 roku, wspólnie z LGD „Gniazdo” to Festiwal Regionalnych Atrakcji Kulturowych. Celem projektu była promocja walorów turystycznych regionu, rozwój i aktywizacja obszarów wiejskich wchodzących w skład partnerstwa oraz podniesienie atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionów. Rezultatami projektu była impreza promująca dziedzictwo historyczne, kulturowe i turystyczne, album okolicznościowy oraz kalendarz promocyjny.

Drugi projekt, Ogródki Gier Rozwojowych, realizowany od 2019 roku wspólnie z LGD POLCENTRUM i LGD PRYM miał na celu między innymi zbudowanie wspólnego porozumienia w celu łączenia regionów, a także stworzenie nowych możliwości do krzewienia kultury zdrowego trybu życia poprzez organizowanie wspólnych akcji prozdrowotnych. W ramach projektu partnerzy mieli za zadanie zbudowanie Ogródków Gier Rozwojowych.

Od 2018 roku wspólnie z LGD POLCENTRUM, LGD CENTRUM, LGD PRYM oraz LGD Z IKRĄ przeprowadzono projekt „Punkty Aktywnego Wypoczynku”. Projekt kierowano przede wszystkim do grupy 50+ i ogólnie do grup defaworyzowanych w tym niepełnosprawnych. Rezultatem było organizacja wydarzenia Targ Zdrowia. Powstało łącznie 42 siłownie plenerowe. Zorganizowano warsztaty kulinarne.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Strategia LSTR jest w trakcie realizacji. Nie wszystkie operacje zostały zrealizowane. Nie bez znaczenia w ocenie realizacji ma również okres pandemii, który może i ma dodatkowy negatywny wpływ na realizację wskaźników związanych z turystyką.

Dostępne dane pozwalają sądzić, że ogólne cele wyznaczone w strategii zostaną osiągnięte, choć dokładna ewaluacja strategii wymaga przeprowadzenia dedykowanych badań wśród mieszkańców.

CEL OGÓLNY 1	Równomierny rozwój infrastruktury na terenie LGD "Ziemia łowicka"			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023rok	Źródło danych sposób pomiaru
Wzrost liczby działań podjętych na rzecz równomiernego rozwoju infrastruktury na terenie LGD „Ziemia łowicka“	szt/operacja	0	35	Dane własne LGD/dane z gmin/ dane od beneficjentów

CEL OGÓLNY 2	Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców obszaru LGD			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Odsetek populacji LGD deklarujących wzrost wiedzy/ kompetencji (od 2016 roku)	%	0%	5%	Badanie ewaluacyjne/ formularz ankiety
Wzrost liczby inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości	Szt.	0	45	Dane własne LGD/dane z gmin/ dane od beneficjentów

CEL OGÓLNY 3	Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru LGD			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego III	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Odsetek populacji LGD deklarujących poprawę atrakcyjności turystyczno- rekreacyjnej obszaru/ zwiększenia poczucia tożsamości lokalnej(od 2016 roku).	%	0%	5%	Badanie ewaluacyjne/ formularz ankiety

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Mimo, iż LGD „Ziemia łowicka” jest relatywnie nowym Stowarzyszeniem, działa od 2015 roku, wypracowała bardzo dobre relacje z organizacjami lokalnymi. LGD współpracuje z aktywnymi na obszarze LSR stowarzyszeniami seniorów, Kołami Gospodyń Wiejskich, Ochotniczą Strażą Pożarną.

Dzięki projektom infrastrukturalnym, które pojawiły się w ramach funkcjonowania Lokalnej Strategii Rozwoju, pojawiła się fizyczna płaszczyzna do spotkania, przebywania razem. Możliwość spotkania i dialogu spowodowało, że uruchomiły się kolejne inicjatywy społeczne. To był efekt powstałej infrastruktury.

LGD prowadziło projekty grantowe w ramach PROW. Projekty te z perspektywy Stowarzyszenia są określane jako trudne. Z powodu 100% finansowania operacji i 80% zaliczki lista chętnych ubiegających się o grant była duża.

Przedsiębiorczość

LGD powinna dofinansowywać otwarcie działalności gospodarczej. W obecnej perspektywie finansowania LGD przeznaczyła na przedsiębiorczość ponad połowę budżetu. Uruchomienie działalności gospodarczej jest bardzo popularne i nabory wniosków cieszyły się dużym zainteresowaniem. Zainteresowanie było tak duże, że nie wystarczyło środków w budżecie strategii. Rozwój działalności już nie był tak popularny. Chodziło przede wszystkim o wyższy poziom dofinansowania, co wiązało się też z zatrudnieniem pracownika oraz wypełnieniem biznes planu.

LGD jest w stałym kontakcie z przedsiębiorcami, beneficjentami. Pojedyncze przedsiębiorstwa przestały funkcjonować, ale większość nadal działa.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Turystyka nie była priorytetem LSR. W kryteriach nie było dodatkowych punktów na turystykę. „Ziemia łowicka” w większym stopniu wspierała projekty związane z zachowaniem dziedzictwa lokalnego. Operacje dotyczące remontów, odnowień, imprez dotyczące zachowania dziedzictwa cieszyły zainteresowaniem wnioskodawców.

W projektach współpracy prowadzone z sąsiednimi LGD były 2 projekty, których rezultatem były mapy z atrakcjami kulturowymi oraz mapy aktywnego wypoczynku.

LGD podejmie decyzję po konsultacjach społecznych, czy turystyka będzie bardziej eksponowana w kolejnej perspektywie finansowania. Spotkania partycypacyjne rozstrzygną na ile społeczność jest zainteresowana wsparciem turystyki, a na ile zachowaniem dziedzictwa lokalnego.

Grupy defaworyzowane

W strategii LGD wspierała grupy defaworyzowane. Okazało się jednak, że nie wszystkie grupy były przez wnioskodawców wykorzystane. Najwięcej wniosków z grup defaworyzowanych składały osoby młode do 35 roku życia, szczególnie dla powstających przedsiębiorstw. Podobnie było w przypadku osób po 50 roku życia.

Niestety żadna osoba niepełnosprawna nie składała wniosku, jak też w żadnym ze składanych wniosków nie przypisano dodatkowych punktów za udział osób niepełnosprawnych w projekcie (np. zatrudnienie).

LGD planuje w dalszym ciągu dodatkowo punktować zakładanie działalności przez osoby młode, bo właśnie na takie wnioski był największy popyt a dotychczasowe konsultacje to potwierdzają. W przypadku innych grup defaworyzowanych konsultacje społeczne potwierdzą kto powinien być wspierany bardziej.

Innowacyjność

LGD dodatkowo punktowała innowacyjność. Niestety z powodów definicyjnych przydzielanie dodatkowych punktów za projekty innowacyjne okazało się problematyczne. Generalnie dużo wniosków otrzymało dodatkowe punkty. Niestety z powodu problemów interpretacyjnych, LGD podchodził liberalnie do oceny wniosków. Inaczej wyglądała sytuacja, jeśli Rada nie przydzielała dodatkowych punktów za innowacyjność. W takich przypadkach wnioskodawcy składali protesty, a Urząd Marszałkowski stał na stanowisku by oceniać wnioski na korzyść beneficjenta. Było to szczególnie widoczne we wnioskach o rozwój działalności gospodarczej.

Jest prawdopodobne, że brak punktacji za innowacyjność nie wpłynęłoby negatywnie na powstawanie innowacyjnych projektów. W przypadku nowych przedsiębiorstw było kilka ciekawych wniosków i przypuszczalnie bez dodatkowych punktów takie wnioski i tak byłyby składane.

Projekty współpracy

LGD bardzo ceni projekty współpracy. Z ich perspektywy to bardzo ważne narzędzie. Narzędzie, które integruje lokalne grupy działania. Jest płaszczyzną wymiany doświadczeń. Pozwala przeprowadzić wspólnie projekt z innymi stowarzyszeniami.

Wyzwaniem jest finansowanie projektu współpracy. Finansowanie jest trudniejsze jeśli LGD nie dysponuje środkami, które możemy złożyć i czekać na ich zwrot. W takim przypadku konieczną są pożyczki finansujące operację.

Projekty współpracy nie wykraczają poza Lokalną Strategię Rozwoju i są z nią powiązane i dotyczą projektów dostępnych dla beneficjentów. Pozwalają natomiast Lokalnej Grupie

działania na realizację projektów w szerszej skali i mogą docierać do większej liczby mieszkańców, również poza LGD.

Ocena funkcjonowania LGD

LGD bardzo chwiali dotychczasową współpracę z samorządami. W Zarządzie i Radzie LGD są wójtowie gmin. Pozwala to zdecydowanie usprawnić komunikację i współpracę. W urzędach gmin są osoby odpowiedzialne za pomoc w wypełnianiu wniosków w naborach i ta współpraca przebiega bez zastrzeżeń.

Stowarzyszenie prowadzi działania animacyjne. Nie posiada jednak dedykowanych środków i takie działania finansowane są z środków przeznaczanych na funkcjonowanie Biura LGD. Oznacza to, że jeśli Stowarzyszenie zaangażuje się w działania animacyjne to musi ograniczyć wydatki biura. Większy budżet pozwoliłby na zwiększenie intensywności i skali projektów animacyjnych.

Ocena procesu wdrażania

Realizacja finansowa i rzeczowa była prowadzona zgodnie z planem. „Ziemia łowicka” prowadziła projekty szybciej, niż było planowane i dostała bonus finansowy za szybką realizację LSR. Pandemia pokrzyżowała te plany.

LGD zmieniła zakres LSR i zmieniła projekty integracyjne (imprezy związane z zachowaniem dziedzictwa lokalnego) na projekty infrastrukturalne i to okazało się nietrafionym rozwiązaniem. Wcześniej beneficjenci zgłaszali właśnie potrzebę zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju. Obecnie przy dużej inflacji projekty infrastrukturalne bardzo trudno zaplanować. Biznesplan przygotowany kilka miesięcy temu już nie jest możliwy do zrealizowania przy obecnym poziomie cen. Z tego powodu beneficjenci wycofują się z podpisywania umów.

W opinii LGD procedury naboru wniosków było dobre dla beneficjentów. Do dziś tylko nieliczne wnioski były odrzucane za błędne wypełnienia. To beneficjent z różnych powodów nie zgadzał się na podpisanie umowy i rezygnował.

Beneficjenci nie mieli problemu z wnioskami na otwarcie działalności gospodarczej. Inaczej sytuacja wyglądała z wnioskami na rozwój działalności. Biznesplan i formularze okazywały się trudne dla beneficjentów i często pojawiały się prośby o poprawki wniosków zgłaszane przez Urząd Marszałkowski.

Kryteria wykorzystywane do oceny wniosków w początkowej fazie realizacji strategii były odpowiednie. Później po ich zmianie, kiedy pojawiło się premiowanie „produktów lokalnych”, wystąpiły trudności. Beneficjenci oczekiwali dodatkowych punktów za „produkt lokalny”, choć

w opinii Rady nie było takiego produktu we wniosku. Wtedy pojawiały się odwołania i protesty.

Nie było projektów dotyczących poprawy jakości środowiska, bo nowe urządzenia technologiczne już na etapie ich produkcji są ekologiczne. Z tego powodu trudno uwzględnić to przy ocenie wniosków.

Wartość dodana podejścia LEADER

LGD jest dumne z faktu zbudowania bardzo dobrych relacji z organizacjami pozarządowymi. Organizacje są w stałym kontakcie z „Ziemią Łowicką”. W przypadku przedsiębiorców jest podobnie. Działalności gospodarcze, które zostały sfinansowane w większości przypadków istnieją i radzą sobie bardzo dobrze. Przedsiębiorcy są zainteresowani składaniem dodatkowych wniosków, obecnie na rozwój działalności gospodarczej.

To co zrobiło LGD żyje i jest wykorzystywane. Widać to np. w funkcjonowaniu infrastruktury. Społeczność i mieszkańcy korzystają z tych obiektów, które są dobrym miejscem do tworzenia kolejnych inicjatyw.

Stowarzyszenie LGD posiada działającą i aktualizowaną stronę internetową oraz aktywny profil na portalu społecznościowym Facebook. Te dwa kanały są stale wykorzystywane do promocji prowadzonych operacji.

W zależności od projektów, operacje są komplementarne lub nie, w zależności od ich specyfiki. Gminy posiadają duże większe środki niż LGD i stowarzyszenia lokalne mogą korzystać z tych środków. W przypadkach większych projektów to gmina działa na rzecz stowarzyszenia, które nie jest w stanie samodzielnie takiego projektu przeprowadzić.

Sieci Lokalnych Grup Działania są potrzebne. Na obszarze LSR działa Łódzka Sieć Lokalnych Grup Działania. Sieci z założenia pozwalają na wymianę doświadczeń i dają wsparcie swoim członkom. Co mogłoby wpłynąć na lepsze funkcjonowanie sieci i pomogłoby zaangażować lokalne grupy działania to większe środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Realizacja rzeczowa i finansowa postępuje zgodnie z założeniami. Duży wysiłek poniesiony na realizację zadań metodą grantową dał pozytywny skutek na wielu płaszczyznach. Niemniej zbliżający się koniec wdrażania strategii w połączeniu z inflacją nie dają komfortu pewności osiągnięcia wszystkich wskaźników i wykorzystania całego budżetu. Głównym czynnikiem utrudniającym sprawną realizację są wydłużające się terminy rozpatrywania wniosków w Urzędzie Marszałkowskim. Jeśli czas pomiędzy napisaniem wniosku, a podpisaniem umowy jest zbyt duży to dezaktualizacja kosztorysów może prowadzić do rezygnacji beneficjentów z realizacji operacji, a czasu na ogłoszenie kolejnych naborów może już nie być. Niekorzystne zjawiska są poza wpływem LGD i jedyna rekomendacja może dotyczyć przyspieszenia rozpatrywania wniosków w Urzędzie Marszałkowskim.

Duża część działań, poza wspieraniem przedsiębiorczości, zaplanowana została jako projekty grantowe. Narzędzie to bardzo dobrze wpisuje się ideę wspierania działań oddolnych prowadzonych przez lokalnych liderów i organizacje pozarządowe. Skutkowało to rozwojem relacji z Kołami Gospodyń Wiejskich, OSP i innymi organizacjami działającymi na obszarach wiejskich. Budowanie kapitału społecznego tą metodą przynosi najlepsze rezultaty. Trudno jednak nie wspomnieć o wadach samego narzędzia, jakimi są projekty grantowe. Brak zaplanowanego pełnego prefinansowania dla organizacji pozarządowych powoduje, że tę potrzebę musi zapewnić LGD (przy wykorzystaniu środków własnych oraz pożyczek z BGK). Projekty grantowe są również ryzykowne, ponieważ odpowiedzialność finansowa za niezrealizowanie zadań dotyka właśnie LGD. Projekty grantowe są również bardzo pracochłonne, co przy ograniczonych zasobach kadrowych LGD powoduje, że brak jest czasu na działania animacyjne. Rekomendacja zmiany zasad realizacji projektów grantowych również wykracza poza możliwości decyzyjne LGD, ale nie może być pominięta.

Mimo, że biuro nie jest organem LGD to pełni w niej kluczową rolę. Ogłaszanie i prowadzenie naborów, doradztwo, pomoc członkom Rady LGD w weryfikacji wniosków i ocenie operacji, opracowanie dokumentacji po naborze, realizacja planu komunikacji i planu szkoleń, to tylko część najważniejszych działań biura. Dodatkowo na pracownikach spoczywa znacząca część aktywizacji lokalnej społeczności, wsparcie dla projektów grantowych, prowadzenie projektów współpracy oraz innych działań promocyjnych Stowarzyszenia. Nie ulega wątpliwości, że od jakości pracy zespołu zależy ocena funkcjonowania całego Partnerstwa. Dlatego ważne jest by władze LGD tworzyły najlepsze z możliwych warunki do pracy biura. Chodzi nie tylko o kwestie wynagrodzeń, ale również atmosfery czy odpowiednich szkoleń i możliwości rozwoju zawodowego.

Rada LGD jest organem, który odpowiada za jakość wniosków wybieranych do realizacji. Mimo wsparcia pracowników biura wysiłek merytoryczny oraz administracyjny jest dla członków

Rady sporym wyzwaniem. Najważniejszym narzędziem pracy Rady jest katalog lokalnych kryteriów wyboru operacji. Do czasu zwiększenia punktacji za kryterium produktów rolnych kryteria oceniane były pozytywnie. Zachwianie relacji pomiędzy wymiarami, które zostały zdiagnozowane podczas budowania strategii oraz w czasie corocznych ewaluacji nie może być ocenione pozytywnie. W kolejnym okresie programowania należy uwzględnić potrzebę elastyczności kryteriów związaną ze zmianami społecznymi i gospodarczymi. Rekomendacją dla LGD powinna być szczególna dbałość o jakość kryteriów wyboru operacji jako najważniejszego narzędzia Rady

LGD jest Partnerstwem trójsektorowym. Samorządy dysponują stabilną strukturą, mają dobrze zorganizowane urzędy i wykwalifikowanych pracowników. Samorządy korzystają z dostępnych w LGD funduszy, ale traktują Stowarzyszenie jako kolejną platformę współpracy. Organizacje pozarządowe silnie uczestniczyły w funduszach dostępnych w LGD, przede wszystkim dzięki projektom grantowym. Fundusze kierowane do przedsiębiorców cieszą się dużym zainteresowaniem, ale tylko nieliczni z beneficjentów angażują się w działania LGD po zakończeniu realizacji operacji i jej rozliczeniu. Rekomendacją na kolejny okres programowania jest podjęcie działań na rzecz aktywizacji i współpracy z przedsiębiorcami, tak by angażować ich w społeczny wymiar funkcjonowania LGD.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin	12
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	21
Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”? ...	21
Wykres 4. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:	23
Wykres 5. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:	25
Wykres 6. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?	26
Wykres 7. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?	26
Wykres 8. Jakie są powody zmiany miejsca zamieszkania?	27
Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	27
Wykres 10. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	28
Wykres 11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	28
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?	29
Wykres 13. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?	30
Wykres 14. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:.....	31
Wykres 15. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	32
Wykres 16. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD.....	32
Wykres 17. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach: .	33
Wykres 18. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?.....	34

Wykres 19. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	35
Wykres 20. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?	36
Wykres 21. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	37
Wykres 22. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą?	38
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	39
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	39
Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	40
Wykres 26. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania „Ziemia Łowicka?”	43
Wykres 27. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?	43

Tabele

Tabela 1. Ludność ogółem	14
Tabela 2. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na 1000 ludności 15	
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	15
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem).....	16
Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	16
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej.....	17
Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	17
Tabela 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	18
Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani ogółem.....	18
Tabela 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach)	19

Tabela 11. Miejsca noclegowe w lipcu	19
Tabela 12. Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu na jednego mieszkańca (w złotych).....	20
Tabela 13. Doradztwo w liczbach	41
Tabela 14. Szkolenia na podstawie Wniosku o płatność.....	42
Tabela 15. Spotkania organów LGD.....	42
Tabela 16. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	44
Tabela 17. Postęp finansowy – stan na 31.12.2021 r.....	47

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
  - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie ngorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania LGD

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów wniosków						

3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby. Jakież? .....

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)

8. Inny, jaki? .....

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł (jakich?) .....

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijają się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

--

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
--	--	------------------	------------	-------------	------------	------------------	-------------

1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						
2.	Związane z potrzebą budowy lub remontu infrastruktury drogowej						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
5.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki, szkolenia)						
6.	Związane z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego						
7.	Związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak

3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne
4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Chąšno
2. Gmina Domaniewice

3. Gmina Łowicz
4. Gmina Nieborów
5. Gmina Kiernozia
6. Gmina Kocierzew Południowy
7. Gmina Bielawy
8. Gmina Zduny

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 24 lat
3. od 25 do 34 lat
4. od 35 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, związek zawodowy, klub sportowy)
3. Przedsiębiorcą
4. Członkiem środowiska (grupy) bez osobowości prawnej (koło gospodyń wiejskich, zespół ludowy, koło wędkarskie, koło hobbystów i inne)

5. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury, zakład opieki zdrowotnej)
6. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie

4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitegu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogę rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?) .....

8. 6. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć

4. Nie

9. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie
3. Nie

10. 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

11. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna

4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby przed 34 rokiem życia
13. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia
14. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety
15. Działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej

13. Czy zna Pan/i Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Ziemia Łowicka" ?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

14. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)
3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

15. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą

2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki? .....

16. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

18. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

19. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego
2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

20. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 24 lat
3. 25-34 lat
4. 35-50 lat
5. >50 lat

21. Miejsce zamieszkania:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Chąśno
2. Gmina Domaniewice
3. Gmina Łowicz
4. Gmina Nieborów
5. Gmina Kiernozia
6. Gmina Kocierzew Południowy
7. Gmina Bielawy
8. Gmina Zduny
9. Inna gmina

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
  - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut